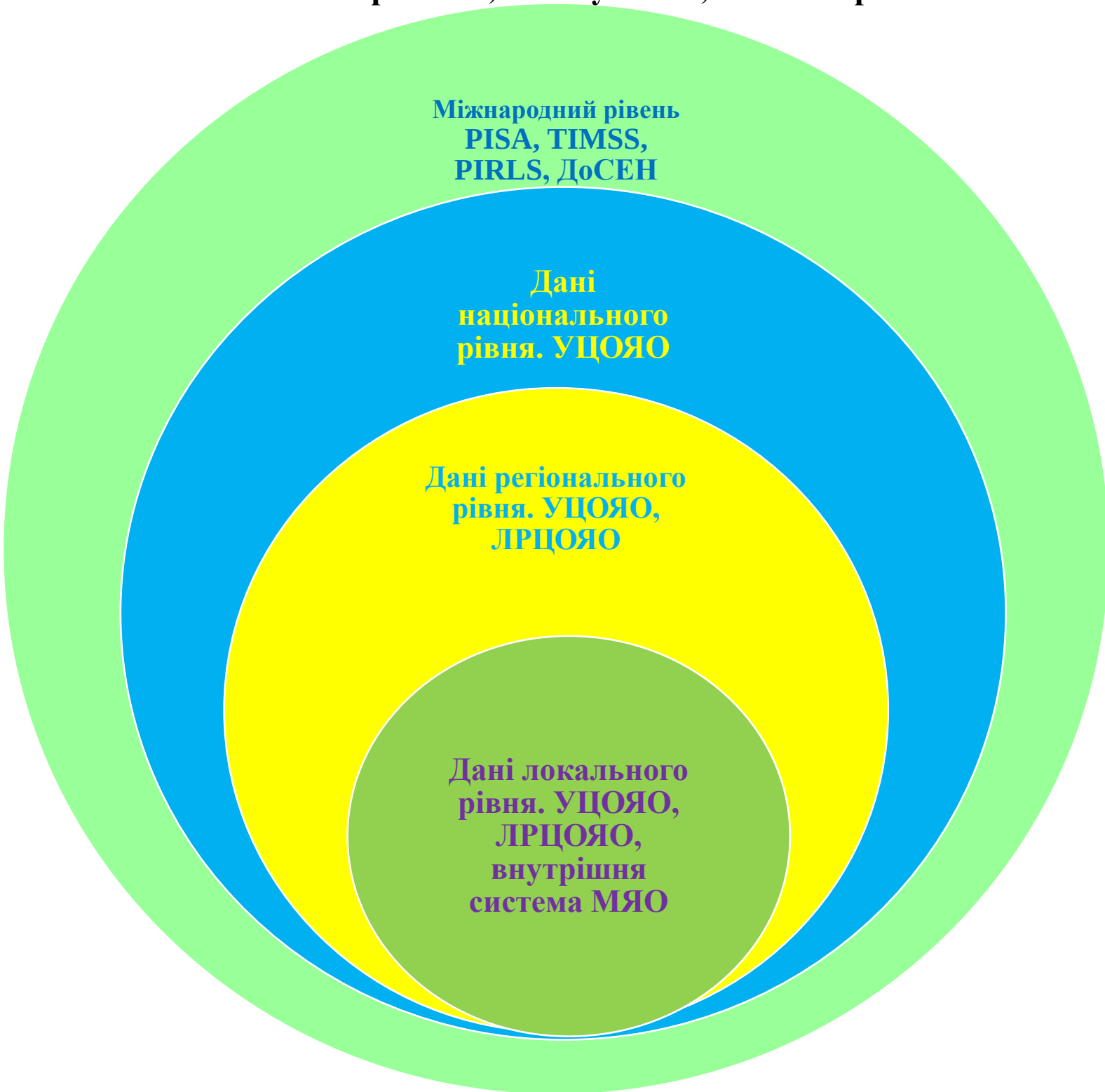

**Організація внутрішнього моніторингу якості освіти в
закладі ЗСО з використанням процедур освітніх
вимірювань, анкетування, кваліметрії**

УДК 37.014.6:005.642.5:001.891(072)

П 61

*Розглянуто та рекомендовано до друку Вченою радою
Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти
(протокол № 5 від 08.12.2023)*

Рецензент:

Надія МЕЛЬНИК, кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри педагогіки й освітніх інновацій РОІППО.

За редакцією:

Алла ЧЕРНІЙ, кандидатки політичних наук, доцентки, професорки кафедри педагогіки й освітніх інновацій, директорки РОІППО.

Відповідальні за випуск:

Оксана ЛЮТКО, кандидатка філософських наук, доцентка, доцентка кафедри педагогіки й освітніх інновацій, заступниця директора з науково-методичної роботи РОІППО;

Ігор ОПОЛЬСЬКИЙ, завідувач кабінету ЗНО та моніторингу якості освіти, старший викладач кафедри педагогіки й освітніх інновацій РОІППО;

Ірина ПАНЧУК, Олена ХОЛОД, Іванна ШИШКО, методисти кабінету ЗНО та моніторингу якості освіти Рівненського ОІППО.

П61 Посібник із питань організації внутрішнього моніторингу якості освіти з використанням процедур освітніх вимірювань, анкетування, кваліметрії: методичний посібник / за ред. А. Черній ; відпов. за вип.: О. Лютко, І. Опольський, І. Панчук, О. Холод, І. Шишко. Рівне : РОІППО, 2023. 88 с.

У посібнику вміщено методичні матеріали, що допоможуть управлінцям у галузі освіти, педагогічним працівникам закладів загальної середньої освіти у формуванні внутрішньої системи моніторингу якості освіти.

Видання орієнтоване на допомогу освітянам у питаннях організації системи внутрішнього моніторингу якості освіти в закладі загальної середньої освіти, зокрема застосування сучасних наукових підходів, технологій і методик у здійсненні оцінювання навчальних досягнень учнів засобами тестових технологій, застосуванні кваліметрії в моніторингових процедурах, використання міжнародного та національного досвіду стандартизованих тестувань, анкетувань із метою формування якісного освітнього середовища.

Рекомендовано для керівників органів управління освітою, директорів та заступників директорів закладів загальної середньої освіти, педагогічних працівників.

УДК 37.014.6:005.642.5:001.891(072)

© Колектив авторів, 2023

© РОІППО, 2023

ЗМІСТ

Звернення до освітян	4
Вступне слово про освіту: якість, вимірювання, моніторинг	6
Нормативно-правове забезпечення процедур моніторингу якості освіти	14
Зміст, структура та види тестових завдань	15
Психометричні характеристики тестових завдань	15
Класифікація тестових завдань за рівнем складності	22
Особливості укладання наборів тестових завдань із навчальних предметів	27
Специфіка тесту для проведення освітніх вимірювань та / або діагностувань	32
Анкетування: особливості підготовки та проведення моніторингових досліджень	38
Факторно-критеріальне моделювання в процедурах моніторингу якості освіти	42
Алгоритм створення базової кваліметричної моделі «Ціннісні орієнтири НУШ. Гідність»	44
Висновки щодо організації процедур внутрішнього моніторингу якості освіти	61
Список рекомендованої та використаної літератури	62
Додатки	65
Програма проведення внутрішнього моніторингу якості освіти	65
Анкета батьків.....	75
Анкета учнів.....	77
Анкета вчителя	79
Анкета керівника / заступника керівника.....	82
Післямова	86

Звернення до освітян

Шановні колеги, процедури, які дозволяють об'єктивно вимірювати освітнє середовище, є надзвичайно складними та глибинними. За весь період становлення системи освітніх вимірювань в Україні зроблено чимало: працювала Національна академія педагогічних наук України, Міністерство освіти і науки України, Український центр оцінювання якості освіти та його регіональні підрозділи, створено Державну службу якості освіти, захищено низку дисертацій, у яких науковці доводили ефективність та практичну значущість своїх досліджень задля вирішення проблем галузі, змінювалося нормативно-правове забезпечення, запроваджувались і починали реалізовуватися реформи, освітяни писали програми, підручники, у яких висвітлювалися матеріали щодо важливості процедур, що дозволяють оцінювання освітнього процесу, відстежувати його, управляти, пропонувались освітянам ідеї, методики, матеріали тощо. Учителі, директорів закладів освіти намагалися використати, застосувати матеріали освітніх вимірювань різних рівнів, але виявилось, що цього не достатньо. Якість освіти на різних рівнях змінювалась із року в рік, демонструючи то позитивну, то негативну динаміку...

Найважливіші події в освіті відбуваються на **рівні «вчитель – учень»**, це те середовище, у якому й діється особлива комунікація: **«провадження освітньої діяльності – здобуття освіти»**.

Довелось на просторах Інтернету бачити малюнок, на якому було зображено **свічку**, яка розповідає про **лампочку** розжарювання для **дітей-«моніторчиків»**. На столі у свічки **аркуш паперу, ручки, олівці, указкою** вона показує на **плакат**, на якому зображено лампочку.

У науковому виданні «Педагогічне оцінювання і тестування. Правила, стандарти, відповідальність» (Я. Я. Болюбаш, І. Є. Мруга, М. О. Мруга, І. В. Філончук) у 4 розділі «Вимоги до професійної компетентності викладачів» зазначено: *«Аналіз процесів, що відбувається в системі освіти, указує на наявність великої кількості факторів (включаючи і фактори, причини яких лежать за межами навчального закладу), що впливають на якість освіти. Найголовнішими з них є два. Першим фактором, що визначає якість навчання, є якість підготовки викладача, точніше – **якість навчання, що він забезпечує**. Другим важливим фактором є якість навчального закладу.*

*Зосередимо свою увагу на першому з цих факторів. Якість викладача – це не тільки питання кваліфікації або особистісних характеристик учителя. Це похідне від того, що вчитель фактично робить, яким чином поводить у аудиторії. **Ніщо не може зрівнятись з гарним учителем, який добре навчає**» [8].*

Пересічний вчитель не надто поспішає брати результати досліджень (початкової освіти, ЗНО / НМТ, TIMSS, PISA тощо) до уваги, використовувати в роботі.

А час летить невпинно... Діти приходять у заклади освіти, навчаються та йдуть після здобуття освіти в доросле життя, намагаючись знайти своє місце під сонцем... А якість освіти визначає якість життя громадян.

Освітня система працювала, працює й буде працювати, важливим питанням у функціонуванні залишається **якість** її компонентів: учителя, управлінського персоналу, середовища, надання послуг тощо. Варто пам'ятати, що **батьки є замовниками** освітніх послуг для дітей-здобувачів, тому тато й мама першочергово й спільно з освітянами мають перейматися питаннями тих «якостей».

На сьогодні існують і працюють дієві методики реформування освітніх систем на різних рівнях. Управлінцям у галузі освіти, педагогічним працівникам **варто їх опанувати та використовувати**. Матеріалів вистачає цілком – було б бажання: необхідно розумітися на історії освітніх вимірювань, орієнтуватись у суті педагогічного оцінювання й тестування, володіти навичками використання в роботі тестових технологій, стандартизованого оцінювання, моніторингових процедур, кваліметричних вимірювань тощо. Зараз спостерігаємо посилення інформаційного запиту та уваги від управлінців у галузі освіти, зокрема керівників закладів, їх заступників, до процедур педагогічного тестування, моніторингу, тому вважаємо за необхідне запропонувати цікаві та корисні в роботі освітян **наукові та практичні джерела з питань освітніх оцінювань**.

У пропонованих матеріалах ми не винайшли нічого нового, а **виокремили та підготували ті інструменти, які є дієвими, не дуже складними в роботі**. На наш погляд, це мінімум тієї інформації в логічному поєднанні, яка на **локальному рівні** дозволить керівникам закладів освіти, заступникам керівників, вчителям, учням, батькам **спільно працювати** над питаннями **формування якісного освітнього середовища**. Використовувати для цього також будемо те, що відомо широкому колу освітян, що, можливо, чули, бачили, читали, опрацьовували: матеріали Українського центру оцінювання якості освіти, зокрема моніторингових досліджень якості освіти для початкової школи, тестові завдання зовнішнього незалежного оцінювання, міжнародних досліджень TIMSS, PISA, дрібку необхідних знань із питань освітнього моніторингу – все є у вільному доступі. Якою буде в перспективі **система внутрішнього моніторингу якості освіти закладу** – залежить від колективу, його мотивації, прагнення змінюватися, змінювати, робити освіту та провадження освітньої діяльності якісними.

Сучасні орієнтири для освітньої системи України в контексті міжнародних актуальних норм викладено Андреасом Шлейхером у книзі «Найкращий клас у світі: як створити освітню систему 21-го століття» [34].

Дякуємо всім, хто взяв до рук цей посібник та використовуватиме його для покращення якості освіти!

Вступне слово про освіту: якість, вимірювання, моніторинг

Освіта є основою інтелектуального, духовного, фізичного і культурного розвитку особистості, її успішної соціалізації, економічного добробуту, запорукою розвитку суспільства, об'єднаного спільними цінностями і культурою, та держави.
Закон України «Про освіту»

Сучасні освітні системи покликані дбати про всебічний розвиток людини як особистості та найвищої суспільної цінності. Саме **якісна освіта** здатна розвивати таланти, інтелектуальні, творчі, фізичні здібності, формуючи цінності та компетентності, які дозволяють успішно самореалізовуватись у житті, бути корисним суспільству, збагачувати потенціал свого народу.

Оскільки освіта є державним пріоритетом, що забезпечує інноваційний, соціально-економічний, культурний розвиток суспільства, то держава подбала про створення стратегії розвитку освіти України.

Проведення освітньої діяльності здійснюється закладами освіти, які покликані забезпечувати її якість.

Якщо поняття «якість» розглядати з позиції **філософської категорії**, яка визначає сутність об'єкта або процесу, тоді вона виступає як цілісна характеристика процесу чи об'єкта, а з позиції **економіки** та **управління** «якість» – це рівень досягнення цілей, відповідність визначеним стандартам, ступінь задоволення очікувань споживача.

У 2008 році побачило світ наукове видання «Енциклопедія освіти», у якому зазначено, що *«якість – комплексна характеристика, яка відображає діапазон і рівень освітніх послуг, що надаються системою освіти відносно до інтересів особи, суспільства і держави»* [14].

Дефініцію «якість освіти» трактують по-різному: деякі науковці бачать її як певний рівень знань і вмінь, розумового, фізичного й морального розвитку випускників закладу освіти відповідно до запланованих цілей навчання і виховання; інші – як галузь соціальних послуг, зокрема здатність її органів управління та тих, хто надає освітні послуги, задовольняти встановлені або передбачувані потреби суспільства, окремих соціальних груп і громадян в здобутті освіти або набутті професійної компетентності.

Академік О. І. Ляшенко зазначає, що *«якість освіти – це багатовимірне методологічне поняття, яке рівнобіжно віддзеркалює суспільне життя – соціальні, економічні, політичні, педагогічні, демографічні та інші життєво значущі для розвитку людини сторони життя. Як системний*

об'єкт її характеризують якість мети, якість педагогічного процесу і якість результату» [13].

Науковець В. Е. Лунячек у праці «Якість освіти: теоретичний контекст» визначає якість освіти як *«...збалансовану відповідність певного освітнього рівня (загальної сукупності освіти, професійно-технічної освіти, вищої освіти тощо) численним потребам, цілям, умовам, прийнятим нормам і стандартам, що встановлюються для виявлення причин порушення цієї відповідності й управління процесом поліпшення якості» [11].*

Цілком закономірним є те, що якість освіти має різнобічне бачення та неоднозначне розуміння. Наприклад, батьки якості освіти асоціюють із розвитком дітей, їх особистості, індивідуальності. Керівник закладу освіти, можливо, тлумачитиме це поняття як стратегію, яка має вплив функціонування освіти як системи тощо. Педагогічний працівник може трактувати якість освіти як якісне освітнє середовище, забезпечене відповідними матеріалами, а учні якості освіти, можуть співвідносити з внутрішнім середовищем закладу, зважаючи на те, наскільки їм у ньому комфортно, цікаво.

У Законі України «Про освіту» термін **якість освіти** окреслено як *«відповідність результатів навчання вимогам, встановленим законодавством, відповідним стандартом освіти та/або договором про надання освітніх послуг», а якість освітньої діяльності – «рівень організації, забезпечення та реалізації освітнього процесу, що забезпечує здобуття особами якісної освіти та відповідає вимогам, встановленим законодавством та/або договором про надання освітніх послуг» [21].*

Перехід освітньої системи України до компетентісного навчання, запровадження якого передбачено Новою українською школою (далі – НУШ) передбачає не лише реалізацію усіх її норм, а й реалізацію питання щодо становлення та розвитку системи освітніх вимірювань на всіх рівнях [29].

Якість будь-чого, зокрема й освіти, можна виміряти, оцінити, для цього необхідно мати відповідні **інструменти**: тест, анкету, кваліметричну модель тощо.

Важливим інструментом оцінювання якості освіти, підвищення рівня провадження освітньої діяльності, посилення керованості освітнім процесом є **якісний тест**. Зараз актуальними стають питання вдосконалення засобів педагогічного контролю й методик оцінювання якості освітніх систем на міждержавному рівні, забезпечення їх високого наукового рівня та об'єктивності цих процесів.

Вимірювання може бути виконане за допомогою засобів, які використовуються під час цих процесів і мають унормовані метрологічні

властивості. Якщо визначено ступінь наближення знайденого значення до істинного значення фізичної величини, то процес вимірювання вважається завершеним.

У Європі процес створення єдиного освітнього простору супроводжується розробленням єдиних критеріїв і стандартів оцінювання якості освіти. Інтеграція освітніх систем є актуальним процесом, для неї є важливими чимало питань, серед яких однаково важливими будуть як контроль освітнього процесу вчителем, так і міжнародний порівняльний аналіз якості освітніх систем країн. Із позиції метрологічних властивостей найдосконалішим інструментом для освітніх вимірювань у контексті покращення якості освіти є **стандартизований тест**.

Цінними в роботі вчителя є знання про навчальні цілі, які є основою в педагогічному оцінюванні, тестові технології оцінювання компетентностей учнів [30].

Вчителю, який готується працювати чи вже працює з матеріалами стандартизованого тестування, варто зважати на такі думки фахівців з питань освітніх оцінювань, які висловили Я. Я. Болюбаш, І. Є. Мруга, М. О. Мруга, І. В. Філончук у науковому виданні «Педагогічне оцінювання і тестування. Правила, стандарти, відповідальність», посилаючись на міжнародні документи зі стандартизації процесу та результату оцінювання й тестування, які фактично утворюють Кодекс правил, зазначають що, він (Кодекс) *«призначений переважно для професійно розроблених тестів: (інструментів оцінювання), що використовуються в офіційних програмах оцінювання. Кодекс не призначений для тестів (інструментів оцінювання), створених учителями для власного використання у класі»* [19]. Це означає, що вчитель може скористатись матеріалами, але він має розумітися на питаннях освітніх вимірювань, зокрема на тому, як працює тест для вимірювання когнітивних навичок.

Це означає, що вчитель може скористатись матеріалами, але він має розумітися на питаннях освітніх оцінювань, зокрема на тому, як працює тест для вимірювання когнітивних навичок. Створювати якісний тест вчитель зможе, опрацювавши посібник «Створюємо якісний тест» [5], «Оцінювання для навчання» [7] та «Практичний посібник для розробників тестових завдань» [20].

У Вікіпедії бачимо таке визначення: *«Педагогічний тест — це інструмент, що призначений для вимірювання ступеня навченості учня, який складається з системи тестових завдань, стандартизованої процедури проведення, обробки та аналізу результатів»*.

Педагогічним тестом прийнято вважати систему завдань специфічної форми, певного змісту, складності, яка поступово зростає; систему, яка створюється з метою об'єктивного оцінювання структури і вимірювання рівня підготовки (підготовленості) тих, хто навчається.

Така характеристика педагогічного тесту передбачає відповідність тестових завдань низці вимог, зокрема таких, як лаконічність, певний рівень складності, здатність диференціювати і т. д. Якщо в тесті не витримати відповідність стандартним вимогам більшості частин тестових матеріалів (завдань), то це може призвести до дискредитації його як важливого інструменту вимірювання знань учнів.

Саме тому ми й вважаємо, що майбутні вчителі мають проходити підготовку і як фахівці в галузі освітніх вимірювань, оскільки вони здатні ефективно засвоїти теорію тестів і впроваджувати в процесі освітньої діяльності.

Якщо цього не відбулось у закладі вищої освіти, то вчителю доведеться самотужки опановувати ці технології, їх теорію та практику з відповідних джерел.

Вчителю варто використовувати в роботі уже готові матеріали тестових завдань, які він зможе знайти у відкритих джерелах, що ми запропонуємо. Доведеться розібратися з кількома важливими нюансами, наприклад, що таке складність тестового завдання (P-value) та які відповідно до його значень є характеристики завдань (легке, оптимальне, складне). Але й з цим ми допоможемо: пояснимо, на що варто орієнтуватися, укладаючи власний тест, який ви «укомплектуєте» уже готовими завданнями, укладені, наприклад, тестологами УЦОЯО для проведення зовнішнього незалежного оцінювання в різні роки тощо.

У згаданому вище посібнику «Педагогічне оцінювання і тестування. Правила, стандарти, відповідальність» є пункт щодо *«усвідомлення професійної ролі та відповідальності вчителі при оцінюванні учнів»*, у якому **7 стандартів**, їхні тексти звучать так:

1. Учителі повинні вміти вибирати методи оцінювання, доцільні для прийняття навчальних рішень.
2. Учителі повинні вміти розробляти методи оцінювання, доцільні для прийняття навчальних рішень.
3. Учителі мають вміти застосовувати як зовнішні готові, так і власно розроблені методи оцінювання, розраховувати за ними тестовий бал та інтерпретувати результати.

4. Учителі повинні вміти використовувати результати оцінювання для прийняття рішень щодо окремих учнів, для планування навчального процесу, розробки навчального плану та поліпшення функціонування школи;

5. Учителі мають уміти розробляти валідні процедури визначення рівня учнів за допомогою оцінювання.

6. Учителі повинні вміти повідомляти результати оцінювання учням, батькам та іншим непрофесійним аудиторіям, а також іншим працівникам освіти.

7. Учителі повинні вміти визначати неетичні, незаконні та інші невідповідні методи оцінювання та способи використання інформації щодо оцінювання.

Зауважимо, що ми говоримо про тест, який вимірює **когнітивні складові**, але тільки такої процедури недостатньо для оцінювання якості освіти в закладі, тому в практиці оцінювання застосовують додатково **процедури анкетування**, щоб зрозуміти, чому такий когнітивний результат: низький, середній, достатній, високий. Такою методикою послуговуються чимало авторитетних організацій, які займаються питаннями освітніх вимірювань, зокрема це роблять TIMSS, PISA [24; 25; 26].

Чимало про анкетування написано й українським фахівцями з питань освітніх вимірювань, управлінцями-практиками, підготовлено достатньо матеріалів, які є у вільному доступі мережі Інтернет.

Розробка матеріалів анкетування має відбуватись відповідно до визначених правил, про які ми говоритимемо далі, зокрема про правила анкетування, напрацьовані й фахівцями PISA [24; 25].

Інформація, отримана шляхом тестування учнів, має розглядатись на в контексті тієї, яку ви матимете після проведення анкетування. Таке поєднання дозволить вам зрозуміти причини успіхів або невдач в конструюванні освітнього процесу закладу, напрацювати подальші кроки в питаннях підвищення якості освіти, прийнятті виважених управлінських рішень.

Якщо такі вимірювання проводити з певною періодичністю, аналізувати, систематизувати дані, то з часом ви **наблизитесь** до того, щоб створити в закладі освіти **власну внутрішню систему моніторингу якості освіти**, за допомогою якої зможете ефективно управляти якістю освітнього процесу, забезпечивши надання здобувачам належного рівня послуг в частині здобуття освіти, заради якої батьки й довірили їх школі, вчителям.

Оцінювання якості освіти є складовою проведення моніторингових процедур у ЗЗСО.

Сучасний ЗЗСО є складною системою, яка має розвиватись у контексті тих наукових, політичних, соціальних, економічних змін, які відбуваються в

Україні. Вони потребують переосмислення завдань закладу ЗСО, оновлення його середовища, змін в управлінській та педагогічній діяльності. **Одним із механізмів, який сприятиме змінам освітнього середовища, дозволить відстежувати його динаміку, коригувати процес, є моніторинг.**

Поняття моніторингу та оцінювання є близькі, але мають суттєву відмінність: моніторинг передбачає систематичне збирання фактів про контекст, вхідні ресурси, процеси й результати в системі освіти. Оцінювання ж – використання зібраних даних із метою формування оціночних суджень про стан освітньої системи. Моніторинг шляхом використання оціночних суджень допомагає впливати на освітню систему, змінюючи (покращуючи) її динаміку.

Термін «моніторинг» в освітню сферу прийшов з соціології та екології, це англiзм (monitoring), який має латинський корінь monitor – «наглядач». Актуальність запровадження процедур моніторингу, освітніх вимірювань, оцінювання освітнього середовища пов'язана з гострою необхідністю отримання **достовірної інформації** про стан освітнього процесу, динаміку його змін. Якість освіти безпосередньо залежить від комфортності середовища, у якому дитина здобуває освіту, та її взаємодії з різними об'єктами освітнього середовища.

Процедури **моніторингу** дозволяють вести спостереження за освітнім процесом, здійснювати його вимірювання, комплексно розв'язуючи питання та / або проблеми; необхідність таких процедур пов'язана з потребою створення системи на рівні держави, регіону, закладу освіти, цілями якої є збирання й аналіз інформації про стан об'єкта/-ів та підготовка рекомендацій органам управління державного, регіонального, локального рівнів для прийняття рішень.

Моніторинг проводиться неперервно, постійно. За допомогою моніторингових процедур забезпечується постійний супровід та відстеження освітніх процесів, відбувається оцінка їх. Процес постійного спостереження дозволяє на першому етапі мати **початкові результати**, від яких і можна відштовхуватись у роботі. У процесі діяльності – **накопичувати дані та результати запланованої діяльності порівнювати з фактичними**. Напрацьовану **інформацію треба використовувати** для покращення роботи ЗЗСО.

Отже, основне призначення процедур моніторингу полягає в превентивності, попередженні негативних явищ у функціонуванні освітньої системи, підтриманні його ефективної діяльності.

Своєю історією освітні вимірювання та процедури моніторингу сягають на понад 100 років. Ці питання вивчали та розробляли Т. Гусен, Б. Блум, Річард М. Вулф, Джон Ф. Ківз, Джеймс С. Коулман, Т. Невіл Послтвейт, Р. Тайлор,

Р. Торндайк, а також українські дослідники – І. Булах, Г. Єльнікова, О. Локшина, Т. Лукіна, О. Ляшенко та ін.

У науковій літературі терміну «моніторинг» приділено чимало уваги, тому є різні його тлумачення: А. Тайджман, Т. Невілл Постлткейт тлумачать цей термін як «процедуру систематичного збирання даних про важливі аспекти на загальнодержавному, регіональному чи локальному рівнях» [1].

У пункті 1 статті 48 Закону України «Про освіту» поняття моніторинг якості освіти визначено так: «це система послідовних і систематичних заходів, що здійснюються з метою виявлення та відстеження тенденцій у розвитку якості освіти в країні, на окремих територіях, у закладах освіти (інших суб'єктах освітньої діяльності), встановлення відповідності фактичних результатів освітньої діяльності її заявленим цілям, а також оцінювання ступеня, напряму і причин відхилень від цілей» [21].

Моніторинг в освіті є засобом оцінювання освітніми інструментами, який дозволяє формувати висновки й судження щодо кількісних і якісних показників розвитку об'єкта, що досліджується. Саме тому освітньому моніторингу властиві ознаки технологічного процесу, у якому діють процедури й методики, що характерні для різних способів збирання, обробки даних, поширення інформації тощо. Найчастіше об'єктом моніторингу якості ЗЗСО виступають **рівень знань, умінь та навичок учнів; результативність навчально-виховного процесу, моніторинг різноманітних видів діяльності**, що забезпечують роботу закладу освіти.

У педагогічній науці існує значна кількість визначень поняття «освітній моніторинг». Засновниця школи адаптивного управління, доктор педагогічних наук, професор Г. В. Єльнікова так визначає поняття «освітній моніторинг»: *це супроводжувальне відстежування і поточна регуляція будь-яких процесів в освіті. Це система, що складається з показників, об'єднаних в еталон, методів їх розробки і постійного спостереження за цими показниками, за станом та динамікою спостережуваного об'єкта з метою ното оперативної діагностики, випереджувального визначення його диспропорцій, вироблення та коригування управлінських рішень* [2].

Моніторинг створює інформаційну систему, яка постійно поповнюється, що вказує на безперервність відстеження, а також включає розробку апарату та технології вимірювання існуючого стану об'єкту. Крім того, результати моніторингу не можна використовувати для покарання конкретних осіб. Моніторинг потребує систематичності та послідовності дослідження проблем, а якість результатів моніторингу (наприклад, рівень навчальних досягнень) залежить від якості технології та інструментарію для оцінювання.

Наразі в Україні **відбувається становлення** ефективної системи

моніторингу якості освіти в державі, за тривалий період часу напрацьовано чимало як з наукової точки зору, так і з позиції освітян-практиків: розробка теорії практичного застосування освітнього моніторингу висвітлена в роботах сучасних зарубіжних та вітчизняних науковців, **вказаних вище**. Вони активно і всесторонньо займаються вивченням питань *моніторингу освіти*, здійснюють розроблення питань *моніторингу якості освіти*, якісного складу управлінського та кадрового потенціалу. Адже шляхом застосування дієвих оцінних методик, розроблених відповідно до останніх вимог педагогічного менеджменту, можна істотно підвищити рівень якості освіти.

Державною службою якості освіти України розроблено методичні рекомендації на допомогу закладам загальної освіти в розбудові внутрішньої системи забезпечення якості освітньої діяльності та якості освіти. Вони ґрунтуються на вимогах та критеріях для оцінювання якості освітньої діяльності, управлінських процесів, запропонованих для інституційного аудиту, та охоплюють питання функціонування освітнього середовища, управлінських процесів, якості педагогічної діяльності, системи оцінювання навчальних досягнень учнів [4].

Практика застосування моніторингових процедур в освіті засвідчує, що управлінці в галузі освіти не виділяють моніторингові системи, недостатньо використовують для підвищення якості освіти моніторингові дослідження, а тому відчують чимало труднощів у формуванні процедури внутрішнього моніторингу якості освіти / освітнього середовища.

У сукупності всі нормативні, наукові та науково-педагогічні напрацювання дають можливість освітянам працювати повноцінно над створенням внутрішньої системи якості освіти.

У 2017 році наша держава ствердила свої наміри щодо формування ефективної освітньої системи, яка здатна забезпечувати надання тих послуг, що є затребуваними, відповідають вимогам сучасності, закріпивши це на законодавчому рівні прийняттям нового Закону України «Про освіту»: взято участь у двох циклах міжнародної програми оцінювання учнів PISA (2018, 2022), розпочато реформування освітньої системи України впровадженням Нової української школи (НУШ), створено стратегію розвитку освітніх оцінювань до 2030 року, яка має відстежувати стан освітньої системи на всіх рівнях, запроваджено пілотування процедури сертифікації вчителів тощо.

Нормативно-правове забезпечення процедур моніторингу якості освіти

У 2017 році Верховна Рада, ухваленням Закону України «Про освіту» закріпила чимало важливих пунктів, які дозволяють ефективно розвивати освітню систему на різних рівнях. Розглянемо деякі статті, що стосуються понять «якість освіти», «вимірювання якості освіти», «моніторинг якості освіти», суть яких ми аналізували вище, опираючись на статтю 1.

Зазначимо, що відповідно до пункту 3 статті 26 Закону України «Про освіту» керівник закладу освіти в межах наданих йому повноважень не лише організовує діяльність закладу освіти, забезпечує організацію освітнього процесу та здійснення контролю за виконанням освітніх програм, а й *«забезпечує функціонування внутрішньої системи забезпечення якості освіти»* тощо [21].

У пункті 2 статті 30 зазначено, що заклади освіти зобов'язані забезпечувати на своїх сайтах відкритий доступ до інформації та документів, зокрема й результатів моніторингу якості освіти [21].

У закладі освіти має бути система забезпечення якості освіти, мета її розбудови та функціонування, складові та перелік того, що вона може включати, визначені статтею 41, тому виокремимо пункти «зовнішнє незалежне оцінювання результатів навчання», «моніторинг якості освіти», які там згадані [21].

Процедурам зовнішнього незалежного оцінювання приділено увагу в статті 47, а в статті 48 – загальним засадам моніторингу якості освіти, зокрема пункт 2 визначає, що моніторинг якості освіти може бути зовнішній та внутрішній. Передбачено, що останній проводиться силами закладу освіти. Зауважимо, що підпунктом 2 пункту 2 статті 71 передбачено для суб'єктів громадського нагляду (контролю) право «проводити моніторинг та оприлюднювати результати, зокрема, щодо якості результатів навчання, у тому числі моніторинг державної підсумкової атестації, екзаменів та інших форм оцінки результатів навчання» [21].

Наказом Міністерства освіти і науки України від 16.01.2020 № 54 «Про затвердження Порядку проведення моніторингу якості освіти», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 10.02.2020 за № 154/34437, затверджено Порядок проведення моніторингу якості освіти в закладах (далі – Положення), зокрема в розділі «**I. Загальні положення**» пункт 2 визначає необхідність **програми моніторингу**, а в пункті 4 вказано, що моніторинг проводиться з метою виявлення та відстеження тенденцій у розвитку якості освіти в країні, на окремих територіях, у закладах освіти, встановлення

відповідності фактичних результатів освітньої діяльності її заявленим цілям, оцінювання причин відхилень від цілей [17].

У пункті 1 розділу «**ІІІ. Види моніторингу**» Положення стверджено норму закону щодо поділу моніторингу на «зовнішній» та «внутрішній», у пункті 2 визначено, із якою метою може проводитись моніторинг на локальному рівні, зокрема «для дослідження стану і результатів освіти та освітньої діяльності закладу освіти (на рівні закладу освіти)»; пункт 3 регламентує проведення моніторингу на рівні закладу освіти, зокрема зазначено наступне:

- внутрішній моніторинг ініціюється та проводиться закладом освіти;
- заклад освіти може визначати **порядок проведення внутрішнього моніторингу** з урахуванням вимог цього Порядку та інших актів законодавства.

Зазначимо, що на просторах мережі Інтернет можна знайти достатньо прикладів того, як заклади освіти визначили та уклали орієнтовний порядок проведення, варіант такого документа подаємо в додатку 1.

Зміст, структура та види тестових завдань

Психометричні характеристики тестових завдань.

Чимало слушної інформації щодо того, якими матеріалами можна скористатися для формування внутрішньої системи моніторингу якості освіти ви знайдете у вимозі/правилі 2.2. Застосування внутрішнього моніторингу, що передбачає систематичне відстеження та коригування результатів навчання кожного здобувача освіти посібника «Абетка для директора. Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти». Опрацюйте ці поради.

Ми пропонуємо конкретний алгоритм дій вчителю та управлінцю, який дозволить їм ґрунтовно розібратись у тому, як працювати з матеріалами освітніх вимірювань, диференціювати тестові завдання за рівнем складності, формувати свій тест з предмета для вимірювання рівня навчальних досягнень здобувачів освіти на будь-якому етапі навчання.

Для проведення внутрішнього моніторингу якості освіти закладу керівники закладів загальної середньої освіти мають послуговуватися Законом України «Про освіту» (ст. 41. Система забезпечення якості освіти, ст. 47. Зовнішнє незалежне оцінювання, ст. 48. Моніторинг якості освіти) [21],

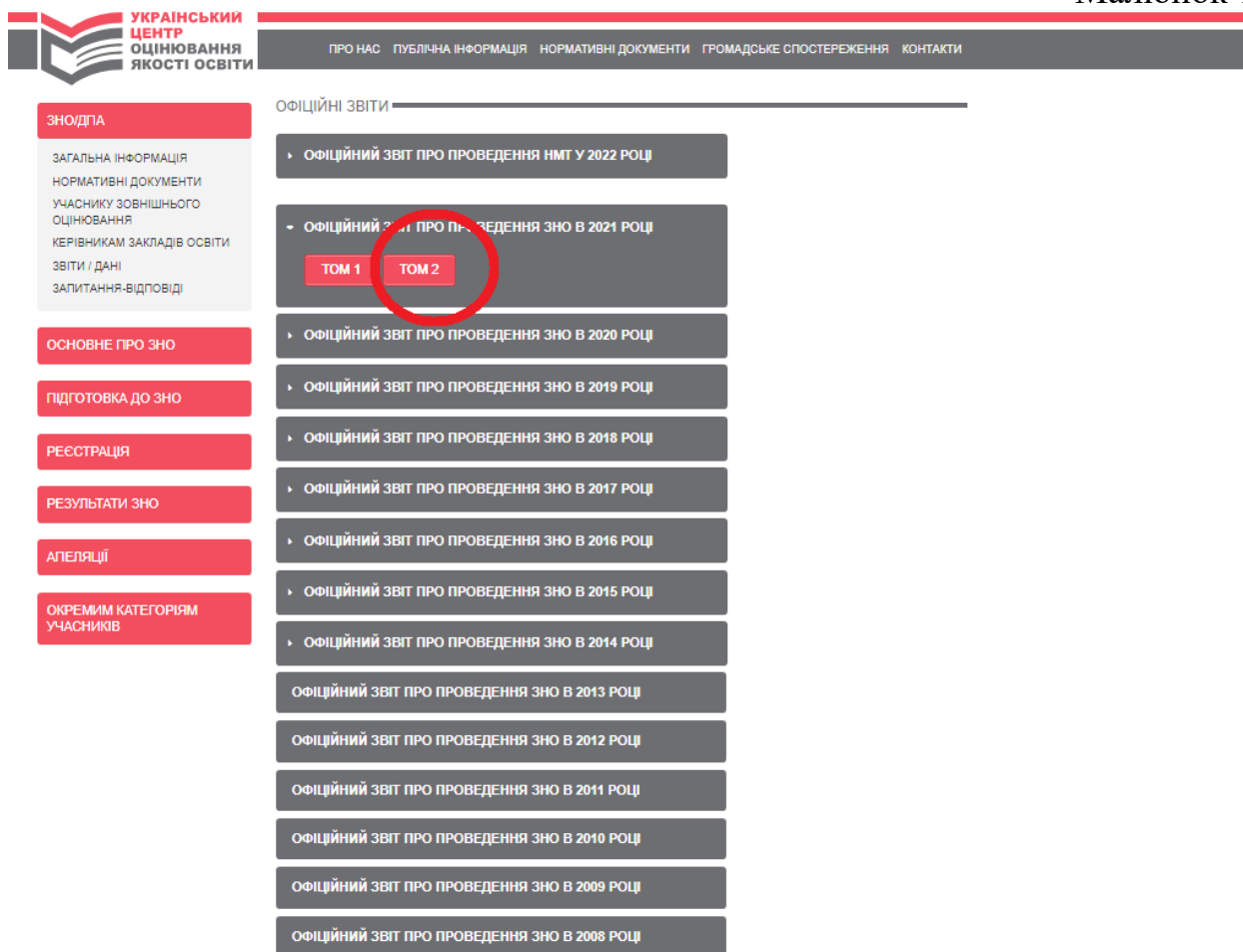
наказом Міністерства освіти і науки України від 16.01.2020 № 54 «Про затвердження Порядку проведення моніторингу якості освіти» [17].

Під час проведення моніторингу можна використовувати наступний інструментарій для розбудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти:

- анкетування;
- тестування;
- **тестування й анкетування;**
- факторно-критеріальна модель тощо.

На сайті [Українського центру оцінювання якості освіти](#) в розділі «ЗНО/ДПА» - підрозділі «ЗВІТИ/ДАНІ» розміщено [офіційні звіти](#) (2008 – 2022 роки) щодо проведення зовнішнього незалежного оцінювання (мал. 1) [28].

Малюнок 1

На прикладі тому 2 [Офіційного звіту про проведення ЗНО у 2021 році Українського центру оцінювання освіти розглянемо деякі характеристики завдань з української мови.](#)

Важливими є статистичні характеристики результатів тестування ЗНО з української мови і літератури, які визначаються психометричними характеристиками сертифікаційної роботи (табл. 1).

Таблиця 1

Назва характеристики	Кількісне значення
Вибірка	222 611
Максимально можливий бал	116
Максимально набраний бал	116*

* – отримало п'ять учасників

Вибірка – фактична кількість учасників, які проходили зовнішнє незалежне оцінювання з цього навчального предмета.

Максимально можливий бал (Max) – бал, який можуть набрати учасники тестування з цього навчального предмета, правильно виконавши всі завдання тесту, та обчислений згідно зі Схемами нарахування балів за виконання завдань сертифікаційних робіт зовнішнього незалежного оцінювання, розробленими Українським центром оцінювання якості освіти та затвердженими відповідним наказом.

Максимально набраний бал (max) – найбільший бал, який фактично набрали учасники тестування з цього навчального предмета та обчислений згідно зі Схемами нарахування балів за виконання завдань сертифікаційних робіт зовнішнього незалежного оцінювання ($max \leq Max$).

Психометричні характеристики тестового завдання стосуються його **складності** та ступеня, за якими це тестове завдання розрізняє екзаменованих за вимірюваною ознакою, наприклад, за рівнем знань.

Зокрема, зупинимося на такій психометричній характеристиці тестового завдання як складність тесту.

Складність тесту – середнє арифметичне значень показників складності (ϵ) усіх завдань тесту з цього навчального предмета.

Складність тестового завдання (індекс складності P ; величина) визначає, наскільки конкретне тестове завдання було складним для осіб, які тестувалися.

Що таке складність тестового завдання? Те, що є складним для учня першого класу, не є складним для учня десятого. Тобто тестове завдання є складним лише стосовно конкретної групи учнів, конкретного рівня, класу, школи тощо. **Індекс складності дорівнює відсотку учнів, які правильно відповіли на вказане тестове завдання.** Він коливається від 0 до +1,0. Отже, чим вищим є цей показник, тим легшим є тестове завдання: якщо 100% учнів відповіли правильно, то отримуємо показник 1. Залежно від значення складності тестове завдання кваліфікується таким чином: якщо тестове завдання виконують більше ніж 80 відсотків дітей, таке завдання – дуже легке. Якщо завдання виконують від 60 – 79 відсотків, таке завдання – легке. Від 40-

59 відсотків учнів, таке завдання є оптимальним. Від 21 – 39 відсотків виконують правильно, таке завдання – складне. Якщо завдання виконують менше ніж 20 відсотків дітей, таке завдання – дуже складне.

Складність тестового завдання (P-value) – показник успішності виконання цього завдання учасниками тестування. Визначають як відношення (у відсотках) кількості балів, набраних усіма учасниками за виконання цього завдання, до максимальної кількості балів, яку вони могли б отримати за його виконання. У таблиці наведено інтервали значень складності та характеристику тестового завдання (табл. 2).

Таблиця 2

Інтервал значення P-value	Характеристика завдання
Понад 80%	дуже легке
60-79%	легке
40-59%	оптимальне
20-39%	складне
Менше 20%	дуже складне

Коментар: Із метою спрощення процедури формування банку тестових завдань закладом освіти, ми об'єднали групи тестових завдань «дуже легке» і «легке» в групу – «ЛЕГКІ», а «складне» і «дуже складне» - у групу «СКЛАДНІ». Заклад ЗСО може послуговуватись **спрощеним розподілом складності тестових завдань**, запропонованим нижче (табл. 3).

Таблиця 3

Інтервал значення P-value	Характеристика завдання
Понад 80% – 60%	легке
40 – 59 %	оптимальне
Менше 20 – 39%	складне

Пропонуємо вашій увазі зразки тестових завдань з **української мови** різного рівня складності та коментарі щодо того, як визначити рівень складності тестового завдання.

Легкі:

1. Однаковий звук позначають букви, підкреслені в окремих словах речення
- А У Києві для слабозорих людей презентували 3D-модель Софійського собору.
- Б Цей соціальний проект розширить доступ до туристичних місць Києва особам з особливими потребами.
- В На сайті КМДА повідомляють, що конструкцію встановлено за кошти добродійників і за сприяння низки громадських організацій.
- Г Рельефна модель допоможе слабозорим людям «побачити руками» архі-тектурну пам'ятку.

Ключ	Відповіді учасників (%)				Не виконали завдання (%)	Складність (P-value)	Дискримінація (D-index)	Кореляція (Rit)
	А	Б	В	Г				
Г	4,8	7,2	14,9	73,0	0,1	73,0	54,0	0,5

Коментар: указане вище тестове завдання є легким, оскільки його виконали 73% учасників, відповідно до розподілу інтервального значення P-value (проміжок «80% – 60%») це тестове завдання класифікуємо як легке.

53. Увідповідніть фразеологізм із його значенням.

Фразеологізм

Значення

1	авгієві стайні	А	незначна частина чогось великого
2	аріаднина нитка	Б	початок і кінець, основа, сутність
3	азбучна істина	В	загальнозрозуміла елементарна річ
4	альфа й омега	Г	те, що дає правильний напрям
		Д	щось дуже занедбане, повне безладдя

Ключ	Розподіл учасників (%) за кількістю набраних балів					Складність (P-value)	Дискримінація (D-index)	Кореляція (Rit)
	0	1	2	3	4			
ДГВБ	7,3	13,7	17,5	21,6	39,9	68,3	49,8	0,6

Коментар: указане вище тестове завдання є легким, оскільки його виконали 68,3% учасників, відповідно до розподілу інтервального значення P-value (проміжок «понад 80% – 60%») це тестове завдання класифікуємо як легке.

Оптимальні:

46. Господарі виставкового павільйону добре підготувалися до прийому більш ніж _____ гостей із _____ міст України.

- А дев'ятиста, сімдесятьох
Б дев'ятисот, сімдесяти
В дев'ятьохсот, семидесяти
Г дев'ятсот, сімидесяти
Д дев'ятиста, семидесятьох

Ключ	Відповіді учасників (%)					Не виконали завдання (%)	Складність (P-value)	Дискримінація (D-index)	Кореляція (Rit)
	А	Б	В	Г	Д				
Б	20,6	41,5	8,4	15,6	13,4	0,5	41,5	28,6	0,2

Коментар: указане вище тестове завдання є оптимальним, оскільки його виконав 41,5% учасників, відповідно до розподілу інтервального значення P-value (проміжок «40-59%») це тестове завдання класифікуємо як оптимальне.

54. З'ясуйте, до яких частин мови належать виділені слова в реченні (цифра позначає наступне слово).

Все повторялось: (1)і краса, й потворність.
(2)Усе було: асфальти й спориші.
Поезія – це (3)завжди неповторність,
якийсь безсмертний дотик (4)до душі.

- А займенник
Б прислівник
В прийменник
Г сполучник
Д частка

Ключ	Розподіл учасників (%) за кількістю набраних балів					Складність (P-value)	Дискримінація (D-index)	Кореляція (Rit)
	0	1	2	3	4			
ГАВВ	14,0	24,4	24,0	16,6	21,0	51,5	57,7	0,7

Коментар: указане вище тестове завдання є оптимальним, оскільки його виконав 51,5% учасників, відповідно до розподілу інтервального значення P-value (проміжок «40-59%») це тестове завдання класифікуємо як оптимальне.

Складні:

28. М'який знак треба писати на місці пропуску в усіх словах рядка

- А кан..йон, учител..ський, камін..чик
- Б жен..шеневий, одягаєт..ся, чотир..ма
- В повін..чати, слиз..кий, малесен..кий
- Г жмен..ці, порт..єрний, виріз..блений

Ключ	Відповіді учасників (%)				Не виконали завдання (%)	Складність (P-value)	Дискримінація (D-index)	Кореляція (Rit)
	А	Б	В	Г				
Г	17,7	25,9	25,1	30,9	0,4	30,9	45,9	0,4

Коментар: узане вище тестове завдання є складним, оскільки його виконали 30,9% учасників, відповідно до розподілу інтервального значення P-value (проміжок «менше 20 – 39%») це тестове завдання класифікуємо як складне.

Однак чиста вода в Україні таки є: скуштувати її можна на Полтавщині, де майже всю її беруть з підземних джерел.

Оскільки очисні споруди розраховано на І і ІІ класи забруднення, то 80 % проб питної води не відповідають вимогам стандарту.

Вода, як відомо, відіграє найважливішу роль у житті людини, проте нині 80 % українців змушені споживати неякісну воду, тому що беруть її з поверхневих джерел, екологічний стан яких щороку погіршується.

Далека від нормативних вимог і вода з Дніпра, яку використовує майже 75 % населення України.

Це відбувається через погане очищення стічних побутових і промислових вод, наслідком якого стає надмірне насичення водою органікою і наближення їх до ІІІ класу забруднення.

50. Роль присудка виконує прикметник

- А очисні
- Б екологічний
- В далека
- Г погане
- Д надмірне

Ключ	Відповіді учасників (%)					Не виконали завдання (%)	Складність (P-value)	Дискримінація (D-index)	Кореляція (Rit)
	А	Б	В	Г	Д				
В	19,4	17,4	37,7	9,6	15,1	0,8	37,7	56,8	0,5

Коментар: узане вище тестове завдання є складним, оскільки його виконали 37,7% учасників, відповідно до розподілу інтервального значення P-value (проміжок «менше 20 – 39%») це тестове завдання класифікуємо як складне.

Отже, показником складності тестових завдань є відсоток учнів, які виконали тестове завдання.

Класифікація тестових завдань за рівнем складності.

Ми вже визначили для ЗЗСО, що тестові завдання поділяються на **три** групи:

- дуже легкі, легкі;
- оптимальні;
- складні, дуже складні.

Тестові завдання ***першого рівня складності*** – використовують для перевірки якості засвоєння матеріалу на рівні «розпізнавання». До них належать завдання на розпізнавання чи розрізнення, класифікацію об'єктів, явищ і понять.

Як правило, це тестові завдання з вибором однієї найкращої відповіді, вони вживаються найчастіше, ніж тестові завдання із вибором декількох правильних відповідей.

Тестові завдання ***другого рівня складності*** – застосовують для перевірки якості засвоєння на рівні репродуктивної діяльності, на основі якої учень здатний самостійно відтворювати засвоєні знання та навички і використовувати їх у типових ситуаціях, що не вимагають створення нової інформації.

Тестові завдання ***третього рівня складності*** – використовують для перевірки якості засвоєння матеріалу на рівні продуктивної діяльності, на основі якої учень здатний застосувати засвоєну інформацію для прийняття рішень у нетипових ситуаціях. До них належать нетипові завдання на застосування знань у реальній практичній діяльності.

Основними формами тестових завдань є:

відкрита форма – без зазначення відповіді;

закрита форма, яка передбачає:

- вибір однієї або декількох правильних відповідей;
- встановлення відповідності;
- встановлення правильної послідовності.

Тестові завдання відкритої форми формують у вигляді твердження, поряд з яким готові відповіді з вибором не наводяться. Здобувач освіти самостійно повинен дописати у відведеному для цього місці свою відповідь.

Тестові завдання відкритої форми можуть бути:

- на доповнення (для перевірки знання назв, формул, імен, фактів, властивостей, ознак, дат тощо);
- з короткою відповіддю;

– з розгорнутою відповіддю (есе) – рекомендовано не більше від двох в одному тесті;

– на обчислення (із зазначенням похибки, у межах якої відповідь буде зарахована як правильна).

Під час використання тестових завдань відкритої форми слід враховувати, що на їх виконання та на перевірку буде затрачено більше часу.

Тестові завдання відкритої форми на доповнення, з короткою відповіддю тощо перевіряють відповідно до розробленої схеми оцінювання.

А саме:

2 бали – надано повну, вичерпну відповідь, що охоплює всі складники умови

завдання і що оформлена мовно вправно;

1 бал – надано неповну, часткову відповідь, що не охоплює всіх складників умови

завдання;

0 балів – відповіді не надано, або вона недоречна

Схема оцінювання есе з української мови перевіряється на основі критеріїв змісту та мовного оформлення.

А саме:

1. Теза: 0, 1 або 2 бали.

2. Аргументи: 0, 1 або 2 бали.

3а. Приклад із літератури чи інших видів мистецтва: 0, 1 або 2 бали.

3б. Приклад, що є історичним фактом або випадком із життя: 0, 1 або 2 бали.

4. Логічність, послідовність: 0, 1 або 2 бали.

5. Висновок: 0, 1 або 2 бали.

6а. Орфографія та пунктуація: 0, 1, 2, 3 або 4 бали.

6б. Лексика, граматики та стилістика: 0, 1, 2, 3 або 4 бали.

За виконання такого завдання можна було отримати від 0 до 20 балів.

Загалом, для оцінки завдань відкритої форми залучають вчителів-екзаменаторів.

Нижче показано переваги та недоліки тестових завдань з розгорнутою відповіддю (табл. 4).

Переваги та недоліки завдань з розгорнутою відповіддю	
Переваги	Недоліки
➤ Оцінюють результати навчання найвищого рівня (уміння аналізувати, синтезувати, оцінювати). ➤ Підготовка завдань потребує менше часу порівняно із завданнями закритої форми. ➤ Перевіряють уміння тестованих інтегрувати й застосовувати ідеї, висловлювати власне ставлення щодо запропонованої теми.	➤ Оцінювання результатів є трудомістким і потребує багато часу. ➤ Оцінювання таких завдань є досить суб'єктивним порівняно з іншими формами завдань і часто знижує надійність тесту. ➤ Складно розрахувати час, необхідний для виконання завдання. ➤ Складно передбачити результати тестованих через високий ступінь свободи щодо структури твору (есе), стилю викладу та глибини розкриття теми. ➤ Каліграфічний почерк, добре естетичне оформлення роботи й фальсифікації під час проведення тестування (списування, порушення процедур тощо) підвищують оцінки, а поганий почерк, орфографічні й пунктуаційні помилки їх знижують.

Тестові завдання закритої форми

Тестове завдання **із вибором однієї правильної відповіді**.

Це найпростіший вид тестового завдання, в яких правильна відповідь вже міститься, і завдання учня полягає в її знаходженні.

Як правило, таке тестове завдання містить 3 – 5 варіантів відповідей, одна з яких є правильною, решта – *дистрактори* (неправильні).

Таке завдання можна оцінити від 0 до 1 бала.

Тестове завдання **із вибором декількох правильних відповідей**

До тестових завдань із вибором декількох правильних відповідей можна застосовувати ті самі принципи, що і до завдань із вибором однієї правильної відповіді.

За кожен правильно вказаний варіант відповіді учень отримує 1 бал.

Тестове завдання **на встановлення відповідності**

Завдання, де елементи однієї множини потрібно поставити у відповідність до елементів іншої множини, називають завданнями на встановлення відповідності. Такі тестові завдання ефективні для

самоконтролю і поточного контролю знань. За їх допомогою перевіряють так звані асоціативні знання, тобто знання про зв'язок форми і змісту, суті і явища, про співвідношення між різними об'єктами, властивостями, законами. Здобувач освіти повинен скласти відповідь з елементів списку лівої і відповідних їм елементів правої колонки.

Елементи лівої колонки нумеруються числами, елементи правої – прописними буквами.

На кожний елемент з лівого боку повинен знайтися принаймні один елемент правої колонки, а кожному елементу правої колонки повинен відповідати тільки один елемент лівої. Кількість елементів у правому стовпці, як правило, більша від кількості елементів у лівому.

Такі завдання мають містити 3 – 5 варіантів відповідей.

Тестові завдання на встановлення відповідності можна оцінити від 0 до 4 балів.

Тестове завдання ***на встановлення правильної послідовності***

Такі завдання використовуються, якщо потрібно встановити правильну послідовність дій або слів (варіантів відповідей). Це складніший різновид ТЗ, під час виконання якого здобувач освіти формує відповідь із запропонованої нерегульованої послідовності слів.

Тестові завдання на встановлення правильної послідовності застосовують для перевірки знань послідовності певних дій, алгоритмів виконання, подій у часі, а також визначень і понять тощо. Вони допомагають формувати у здобувачів освіти алгоритмічні мислення, знання і вміння. ТЗ цієї форми можуть використовуватися як засіб контролю знань і вмінь, а також як засіб навчання.

У відведених для відповіді місцях здобувач освіти повинен вписати номери елементів у правильній послідовності.

Такі завдання мають містити 4 – 8 варіантів відповідей.

За виконання такого завдання можна отримати від 0 до 4 балів.

Нижче в показано розподіл тестових завдань відповідно до рівнів складності (табл. 5).

Різновиди тестових завдань за рівнем складності

Формат тестового завдання	Різновид тестового завдання
1-й рівень складності (легкі)	
Відкрита	на доповнення
	з короткою відповіддю
Закрита	з вибором однієї або декількох правильних відповідей
2-рівень складності (оптимальні)	
Відкрита	на доповнення
	з короткою відповіддю
	з розгорнутою відповіддю (есе)
	на обчислення (задачі)
Закрита	з вибором декількох правильних відповідей
	на встановлення відповідності
	на встановлення правильної послідовності
3-й рівень складності (складні)	
Відкрита	з розгорнутою відповіддю (есе)
	на обчислення (задачі)
Закрита	з вибором декількох правильних відповідей
	на встановлення відповідності
	на встановлення правильної послідовності

Особливості укладання наборів тестових завдань із навчальних предметів.

Освітні вимірювання мають організовуватися з урахуванням розділів та тем програми навчального матеріалу, які вже опрацьовані здобувачами освіти, на момент вимірювання /діагностування. Тому перед проведенням тестування потрібно здійснити аналіз змісту навчальної дисципліни та скласти специфікацію тесту (структурування навчального матеріалу).

Конструювання тесту має відбуватися шляхом вибору з наявної бази різноманітних за форматом (або однакових — для поточного тестування) тестових завдань відповідно до таблиці специфікації (табл. 6).

Розподіл завдань відповідно до розділів програми

Таблиця 6

№ з/п	Розділи програми	Кількість завдань
1	Фонетика. Графіка	1
2	Лексикологія. Фразеологія	6
3	Будова слова. Словотвір	1
4	Морфологія	7
5	Синтаксис. Пунктуація	11
6	Стилістика (текст)	6
7	Орфографія	6
8	Орфоепія	1
9	Розвиток мовлення (<i>розгорнута письмова відповідь</i>)	1
Усього		40

Доцільні форми тестового завдання бажано обирати відповідно до того, які структурні елементи програми, які вміння та навички мають бути проконтрольованими.

Також рекомендовано здійснювати кількісний розподіл завдань за формами (табл. 7).

Таблиця 7

Форми завдань	Розділи програми									Разом
	Фонетика. Графіка	Лексикологія. Фразеологія	Будова слова. Словотвір	Морфологія	Синтаксис. Пунктуація	Стилістика (текст)	Орфографія	Орфоепія	Розвиток мовлення	
З вибором однієї правильної відповіді	1	5	1	6	8	6	6	1	–	34
На встановлення відповідності	–	1	–	1	3	–	–	–	–	5
З короткою письмовою відповіддю	–	–	–	–	–	–	–	–	3	3
З розгорнутою письмовою відповіддю	–	–	–	–	–	–	–	–	1	1
Разом	1	6	1	7	11	6	6	1	4	43

Під час підготовки до тестувань у вчителів закладу освіти вже має бути напрацьований банк тестових завдань, який укомплектовано завданнями різної складності: легкими, оптимальними та складними з кожного предмета для різних класів.

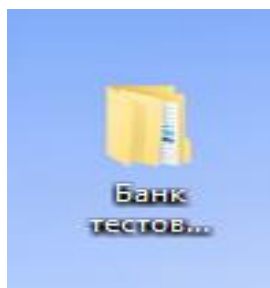
Рекомендації щодо формування закладом освіти (вчителями) банку тестових завдань.

Як ми зазначали вище, формування банку тестових завдань (далі – банк ТЗ) ЗЗСО може здійснювати, послуговуючись тестовими завданнями, які були створені та використані Українським центром оцінювання якості освіти під час проведення різних сесії ЗНО з 2008 по 2023 роки.

Формування банку ТЗ можна здійснювати відповідно до таких порад:

1) В електронному середовищі створити папку «Банк тестових завдань закладу освіти».

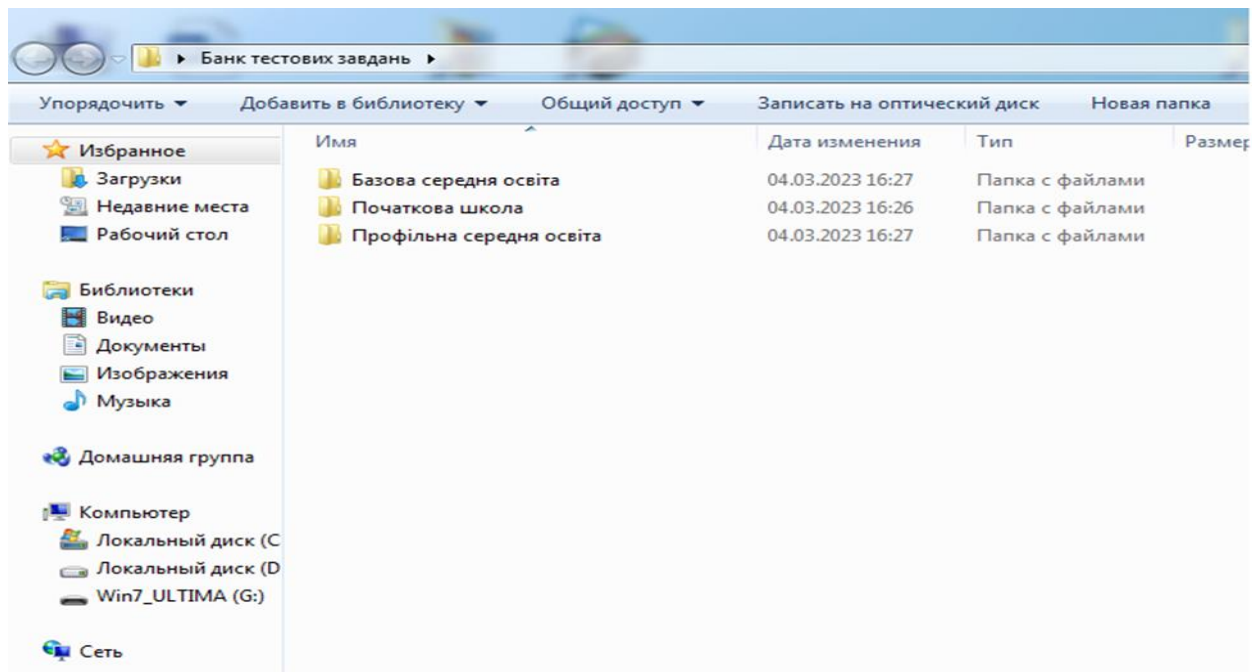
Малюнок 2

2) У цій папці ієрархію тестових завдань можна вибудовувати з урахуванням рівнів освіти в розрізі класів та предметів, як показано нижче на мал. 3.

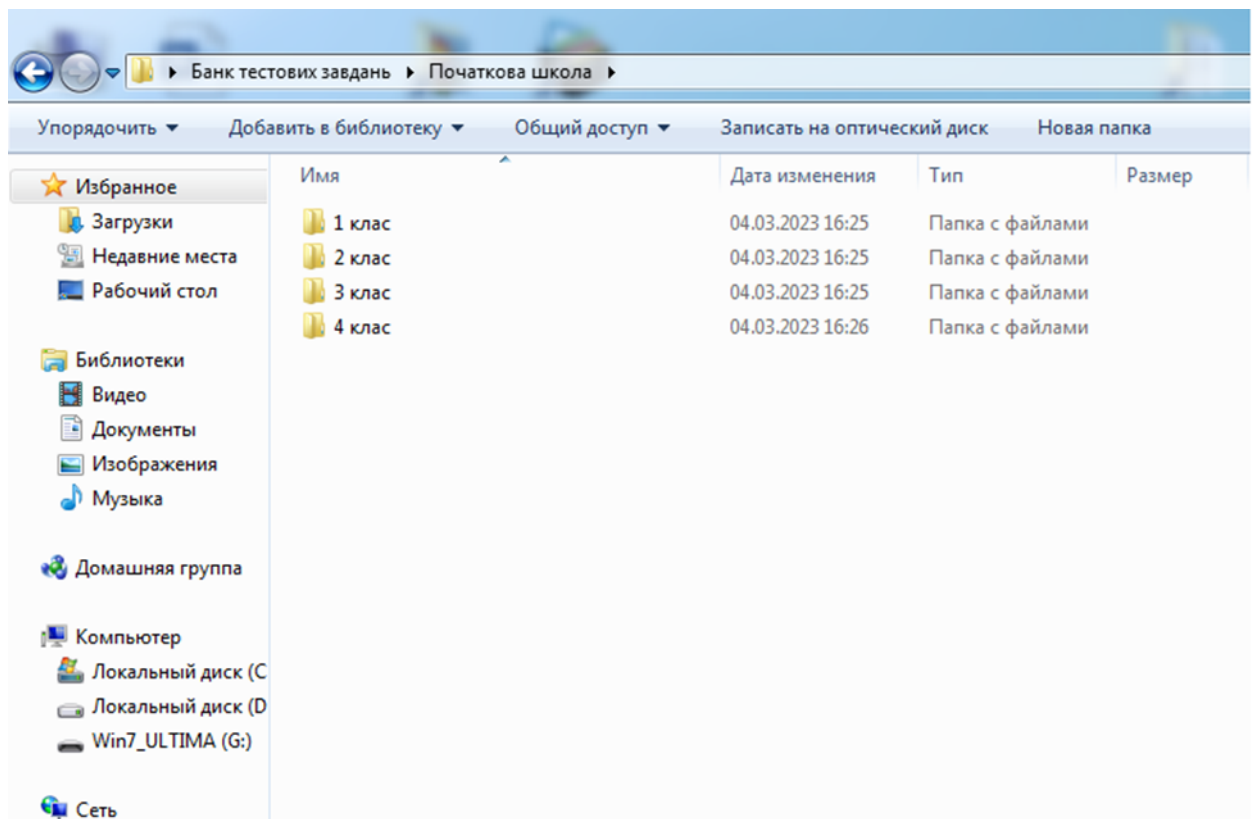
3) У папці «Банк тестових завдань» створити три папки: «Початкова школа», «Базова середня школа», «Профільна середня школа».

Малюнок 3

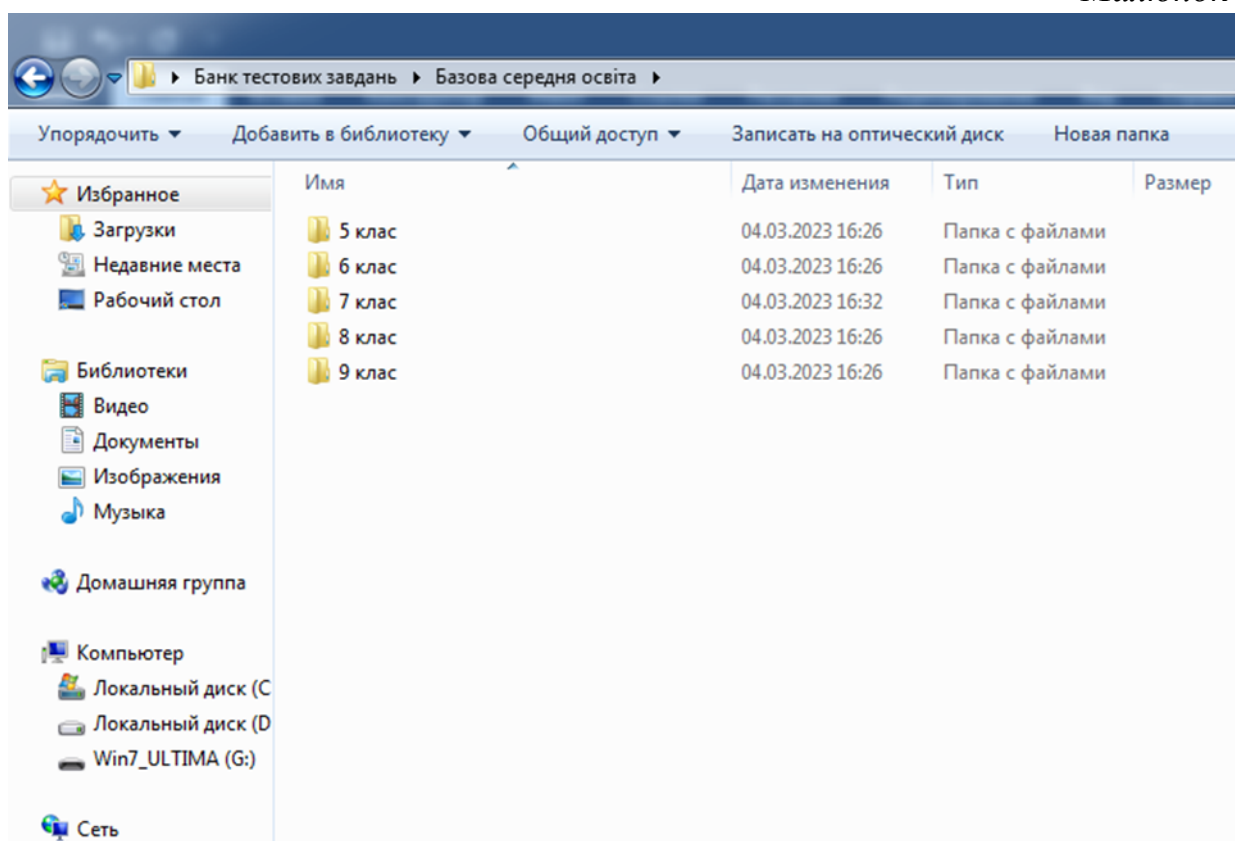

4) У кожній папці відповідно створити папки з класами.

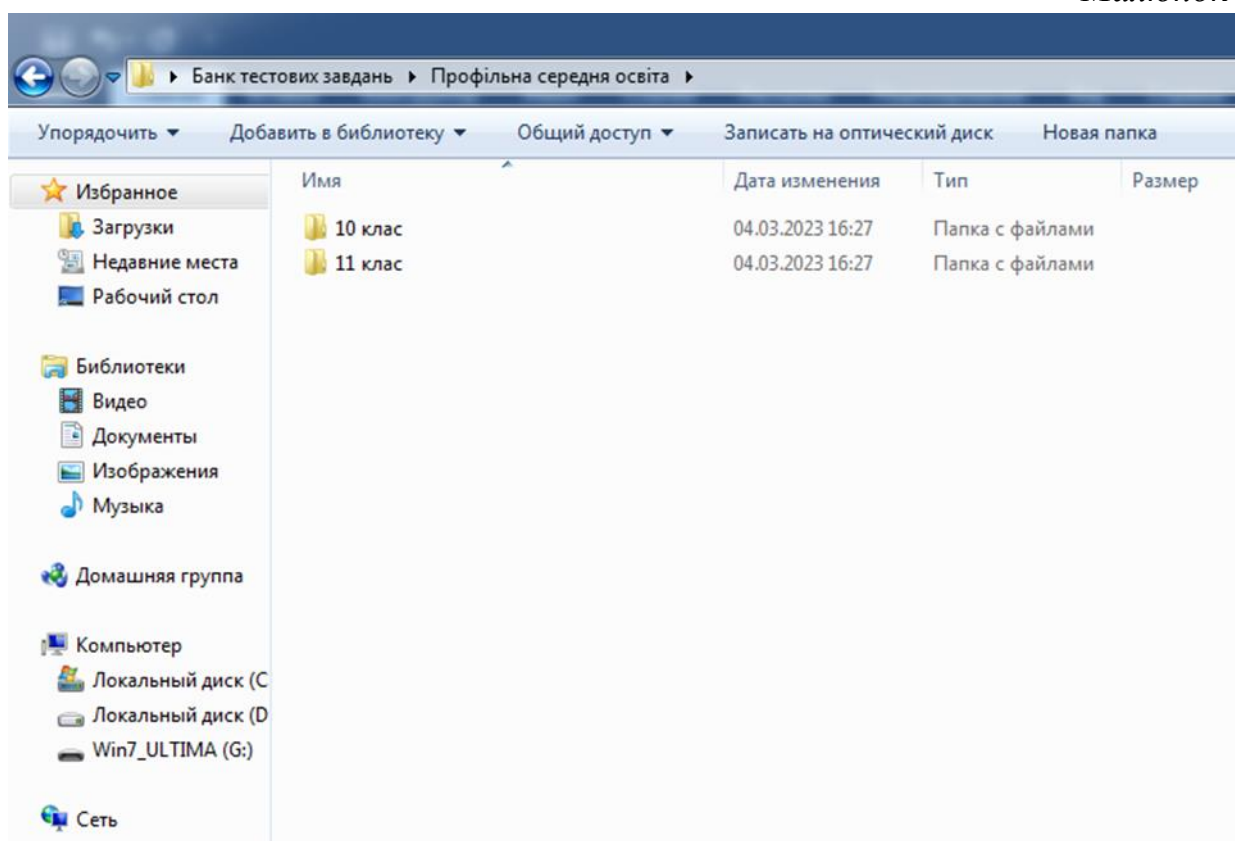
Малюнок 4

Малюнок 5

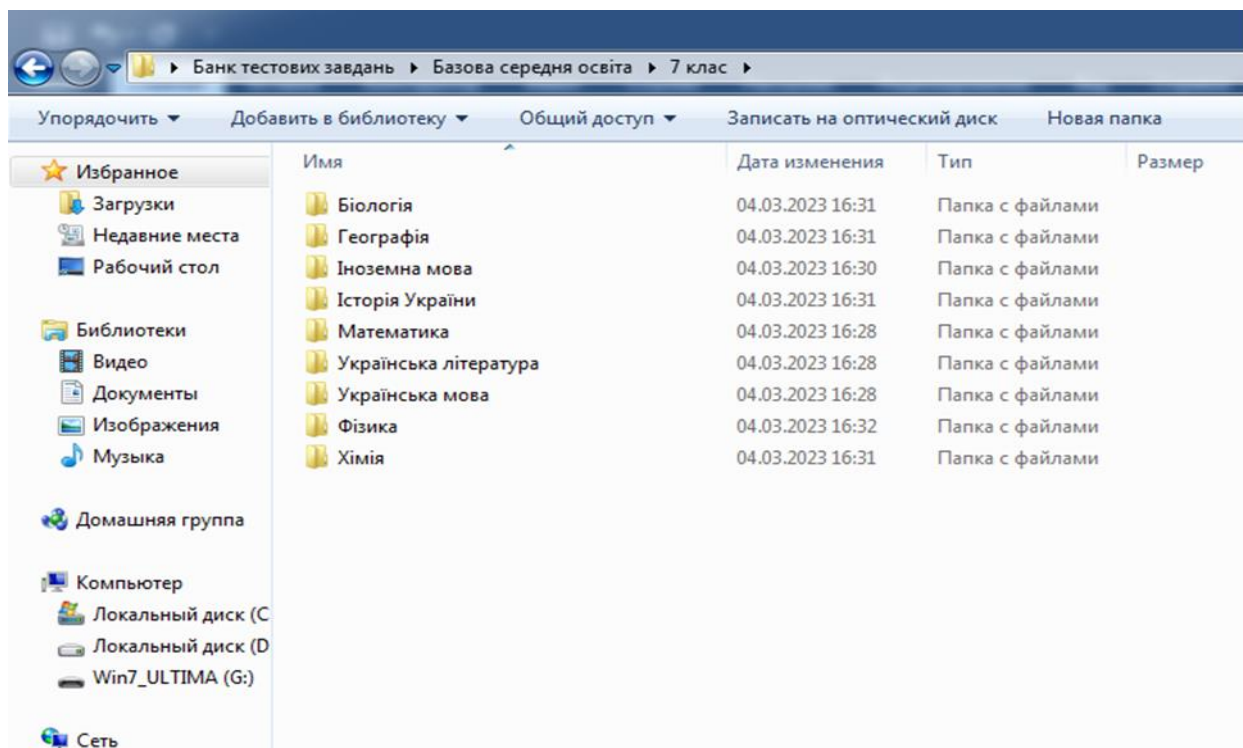

Малюнок 6

5) Для кожного класу створюємо папки в розрізі предметів. Наприклад, 7 клас.

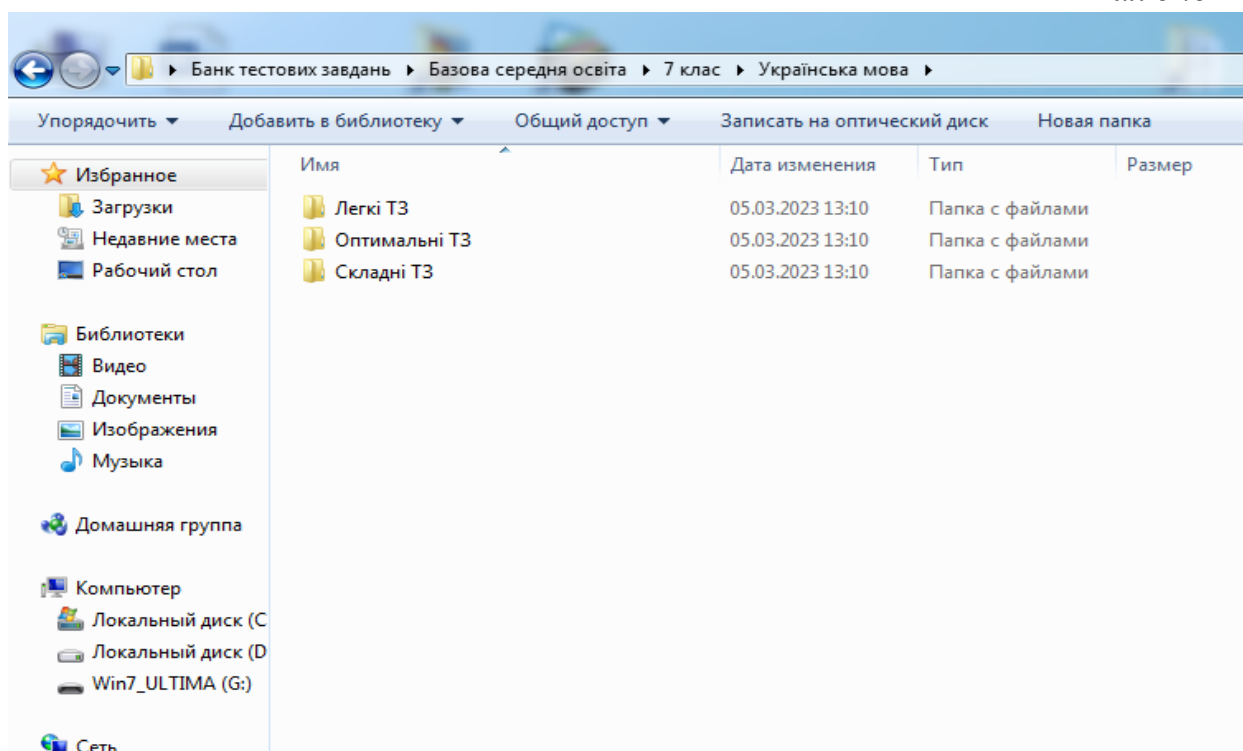
Малюнок 7

6) У кожній папці розміщуємо тести різного рівня складності відповідно до розділів програми.

7) Можна також до кожного предмета створити папки з тестами, розподіленими за рівнем складності.

Малюнок 8

Специфіка тесту для проведення освітніх вимірювань та / або діагностувань.

Для того, щоб тест був якісним, він має бути правильно сформованим.

Умовно кажучи, якщо один метр, то це має бути, не 80 см та не 120, а саме 100 сантиметрів.

Тому треба укласти специфікацію тесту: структурувати навчальний матеріал за розділами програми та правильно розподілити кількість завдань у тесті.

Принципи відбору змістового контенту тестових завдань

1. Склад тесту повинен відповідати змісту навчальної дисципліни. Завдання тесту повинні в тотожній пропорції охоплювати всі важливі аспекти змісту навчального предмету.

2. Необхідно включати найбільш важливі, базові знання, що відображають сутність, зміст, закони й закономірності явищ, які розглядаються.

3. Тестові завдання повинні відображати **різні рівні** навчальних досягнень здобувачів освіти (завдання на розуміння, застосування, аналіз тощо).

Слід зазначити, що **тестовий контроль здійснюється відповідно тих тем навчальної програми, які вже опрацьовані**, та виявляє хід засвоєння знань і вмінь на визначеному рівні.

Орієнтовний розподіл тестових завдань в одному тесті:

Варіант 1

- 1) легкі завдання – 25 – 30%;
- 2) оптимальні – 50;
- 3) складні – 20 – 25%.

Варіант 2

При формуванні вибірки можна брати 40 – 70 % оптимальних завдань.

У конструюванні тестів вчитель може скористатися вже виданими збірниками тестів або самому підготувати їх, спираючись на власний досвід створення тестів.

Варіант 3

Для учнів 9-х – 11-х класів під час проведення тестування з **української мови** можна пропонувати **готові сертифікаційні роботи** зовнішнього незалежного оцінювання з **української мови**.

Під час створення тестів одним із фундаментальних за значущістю чинників є **час**.

У **початковій школі** тестування не має тривати більш як 20 — 30 хвилин, оскільки це час утримання уваги, яка підтримується мотивацією, для **учнів 5 – 11 класів** закладів загальної середньої освіти — близько години (40 — 50 хвилин). Разом із тим тестування, яке проводиться із метою **підсумкового контролю для випускників, може тривати до 90 хвилин**.

Відповідно до рекомендацій психофізіологів, враховуючи індивідуальну та групову працездатність учнів, найсприятливішим для проведення тестування прийнято вважати проміжки часу з 9 до 12 години.

Нижче подаємо інформацію про рекомендований перелік електронних ресурсів щодо підготовки учнів, студентів, вчителів та викладачів до тестувань.

Матеріали допоможуть ефективніше організувати освітній процес вчителю, викладачу, даючи **змогу впроваджувати елементи компетентісно орієнтованої освіти** під час очних та дистанційних занять з учнями **початкової школи, базової та профільної**. Пропоновані ресурси містять тестові завдання (знаннєві та компетентісні), які використовувались під час проведення національного моніторингового дослідження якості початкової освіти (2018), загальнодержавного зовнішнього моніторингового дослідження початкової освіти «Стан сформованості читацької та математичної компетентностей випускників початкової школи» (2021), незалежного тестування педагогічних працівників у процесі сертифікації (2019 – 2023), міжнародного моніторингового дослідження якості освіти PISA (2018, пілотне 2021), зовнішнього незалежного оцінювання (2006 – 2021), національного мультипредметного тестування (2022 – 2023).

Початкова школа. Початкова освіта

У 2021 році проведено основний етап другого циклу моніторингу якості освіти початкової школи. У ньому взяли участь понад 8 тисяч четвертокласників із 365 українських шкіл. Учні виконували тестові завдання з читання або математики і працювали з опитувальниками, а керівники класів – учасників дослідження відповідали на запитання анкет. Порівняно з інструментами дослідження 2018 року цього разу й для дітей, і для вчителів запропоновано додаткові анкети щодо досвіду дистанційного навчання, ставлення учасників освітнього процесу до такої форми набуття знань.

Наразі УЦОЯО підготовлено матеріали за результатами дослідження, ознайомитись із якими можна, перейшовши за гіперпокликаннями, вміщеними нижче:

- [Рекомендації щодо формування читацької компетентності в учнів початкової школи;](#)

- [Рекомендації щодо формування математичної компетентності в учнів початкової школи](#);
- [Про результати другого циклу моніторингу якості початкової освіти](#);
- [Що знають і вміють випускники початкової школи із читання та математики та як змінилася ситуація за три роки](#);
- [Передумови й результати навчання. Що і як впливає на успішність випускників початкової школи в читанні й математиці](#) [28].

Для проведення мікродослідження читацької та/або математичної компетентностей треба завантажити **тестові зошити** 2018 року за такими гіперпосиланнями: [оцінювання математичної компетентності](#), [оцінювання читацької компетентності](#). Докладний опис усіх завдань тестів знайдете у звіті з [математики](#) (с. 105–161) й [читання](#) (с. 138–241) [28].

Початкова школа. Незалежне тестування педагогічних працівників

Метою сертифікації є виявлення та стимулювання педагогічних працівників з високим рівнем професійної майстерності, які володіють методиками компетентнісного навчання і новими освітніми технологіями та сприяють їх поширенню.

Сертифікація складається з трьох етапів, що відбуваються послідовно один за одним, а саме із:

- 1) незалежного тестування учасників сертифікації (проводить Український та регіональні центри оцінювання якості освіти);
- 2) самооцінювання учасниками сертифікації власної педагогічної майстерності (проводить Державна служба якості освіти та її територіальні органи);
- 3) вивчення практичного досвіду роботи учасників сертифікації (проводить Державна служба якості освіти та її територіальні органи).

Педагогічні працівники, які хочуть брати участь у сертифікації, зокрема в незалежному тестуванні, можуть підготуватись за допомогою матеріалів, розміщених на сайті Українського центру оцінювання якості освіти в розділі «[Сертифікація педагогічних працівників](#)» - «[Підготовка](#)», зокрема незалежного тестування [28].

Перелік необхідним матеріалів та ресурсів подаємо нижче:

- незалежне тестування 2019 рік: [програма](#), [характеристика тесту](#);
- незалежне тестування 2020 рік: [програма](#), [характеристика тесту](#), [схема нарахування балів](#), [тестовий зошит](#), [відеорозбір завдань №№ 1-47](#), [відеорозбір завдань №№ 48-100](#);

- незалежне тестування 2021 рік: [програма](#), [характеристика тесту](#), [схема нарахування балів](#), [тестовий зошит](#), [правильні відповіді](#), [відеорозбір завдань №№ 1-47](#), [відеорозбір завдань №№ 48-100](#);
- незалежне тестування 2022 рік: [програма](#), [характеристика тесту](#), [схема нарахування балів](#), [тестовий зошит](#), [правильні відповіді](#), [відеорозбір завдань №№ 1-48](#), [незалежне тестування: відеорозбір завдань №№ 49-100](#);
- незалежне тестування 2023 рік: [програма незалежного тестування](#), [характеристика тесту](#), [схема нарахування балів](#), [тестовий зошит](#), [правильні відповіді](#), [незалежне тестування: відеорозбір завдань №№ 1 – 48](#), [незалежне тестування: відеорозбір завдань №№ 49 – 100](#).

Основна школа. Базова загальна середня освіта

PISA – унікальний проєкт, що дає змогу оцінити компетентності 15-річних учнів/студентів (9, 10, 11 класи), які закінчують навчання в основній школі, із **читання, математики та природничо-наукових дисциплін**. Ці компетентності прямо не пов'язані з оволодінням шкільною програмою, водночас рівень їх сформованості засвідчує здатність учнів/студентів успішно навчатися й бути конкурентоздатними в сучасному інноваційному суспільстві – генерувати нові ідеї, розвивати власну систему знань, застосовувати її для вирішення актуальних, особистісно й суспільно значущих проблем.

На [офіційному сайті PISA](#) опубліковано понад 80 завдань з математики – провідної галузі циклу 2022 року. Наразі в [спеціальному тестовому модулі](#) є понад 300 цікавих **практично орієнтованих завдань з математики, читання, природничо-наукових дисциплін**.

Учителі зможуть впроваджувати елементи компетентісно орієнтованої освіти на своїх уроках, створюючи для учнів тести на основі завдань, аналогічних до завдань міжнародного дослідження. За допомогою цих тестів вимірюється здатність учнів застосовувати свої знання й уміння в ситуаціях реального життя.

Наприклад, тести не вимірюють швидкість читання, а перевіряють, як підліток вміє аналізувати прочитане, шукати необхідне, робити висновки, користуватись інформацією в майбутньому. До того ж, тест перевіряє, чи вміє 15-літній/ня відрізнити правду від переконливих fake news, що необхідно в столітті постправди. Швидкість читання не настільки важлива, як осмислення.

Після проходження тесту педагог знатиме, як учень/учениця виконав завдання, скільки часу використав для цього та як його відповіді співвідносяться з відповідями однокласників. Також учитель отримає кодувальник PISA, за яким зможе оцінити виконані учнями відкриті запитання.

Щоб скористатися можливостями цього ресурсу вчитель має самостійно створити свій електронний кабінет.

Крім того, ресурсом передбачено такі статуси користувачів: користувач, вчитель, учень, адміністратор школи. Однак кожна категорія має свої функції та можливості.

Докладніше у відеоінструкції [за гіперпосиланням](#) [31].

Якщо у вчителя немає змоги попрацювати з учнями в онлайн-тестувальнику, можна виконати завдання, подані в Рамкових документах про різні галузі дослідження ([математичну](#), [читацьку](#) і [природничо-наукову](#)). Завдання в посібниках подані так, щоб їх було зручно вивантажити і використати на уроці та / або запропонувати учням для самостійної роботи.

Базова школа. Незалежне тестування педагогічних працівників

Педагогічні працівники, які хочуть брати участь у сертифікації, зокрема в незалежному тестуванні, можуть підготуватись за допомогою матеріалів, розміщених на сайті Українського центру оцінювання якості освіти в розділі «[Сертифікація педагогічних працівників](#)» – «[Підготовка](#)», зокрема незалежного тестування [28].

Перелік необхідним матеріалів та ресурсів подаємо нижче, зокрема:

1) незалежне тестування вчителів мовно-літературної освітньої галузі:

- 2023 рік: [програма незалежного тестування з української мови та літератури](#), [характеристика тесту з української мови та літератури](#), [схема нарахування балів з української мови та літератури](#), [тестовий зошит з української мови та літератури](#), [правильні відповіді з української мови та літератури](#), [незалежне тестування: розбір завдань №№ 1 – 39](#), [незалежне тестування: розбір завдань №№ 40 – 90](#);

2) незалежне тестування вчителів математичної освітньої галузі:

- 2023 рік: [програма незалежного тестування з математики](#), [характеристика тесту з математики](#), [схема нарахування балів з математики](#), [тестовий зошит з математики](#), [правильні відповіді з математики](#), [незалежне тестування: розбір завдань №№ 1 – 39](#), [незалежне тестування: розбір завдань №№ 40 – 90](#).

Старша школа. Повна загальна середня освіта

На сайті Львівського РЦОЯО в розділі «[Підготовка до тестів](#)» (авт. Андрій МИЛЯНИК) із 2008 року учасникам ЗНО, вступникам надається можливість готуватись до виконання тестових завдань. Онлайн-програма укладена авторами в розрізі предметів, розділів тощо [27].

Це тренувальне онлайн-тестування має кілька важливих аспектів, які допоможуть цьогорічним вступникам краще підготуватись до виконання тестових завдань **як у форматі традиційного зовнішнього незалежного оцінювання** (друковані зошити, паперові бланки відповідей), **так і у форматі комп'ютерного тестування:**

- наповнене завданнями, які використовувались під час проведення зовнішнього незалежного оцінювання в різні роки, поповнюється щорічно після проведення ЗНО / НМТ;

- на тестування відводиться певний час;

- окрім того, що можна виконувати тестові завдання з конкретного розділу, є можливість проходити підсумкове тестування з кожного предмета;

- проходити його можна в будь-якому місці: за персональним комп'ютером, планшетом, з мобільного телефону.

Також на сайті є тренажер з історії України, який допоможе якісно підготуватись до виконання тестових завдань.

Для оцінювання когнітивних досягнень учнів вчителям варто використовувати **зразки тестових завдань TIMSS**, які опубліковано в збірнику «TIMSS-2007: Засади вимірювань і відкриті завдання із математики та природничих наук для 4 і 8 класів» [16], авторами якого є Муллiс Іна В. С., Мартін Майкл О., Руддьюк Грехем Дж. та ін., **завдання**, уміщені в матеріалах збірника завдань для перевірки грамотності, створені за технологією PISA, [6].

Анкетування. Технологія розробки анкет для проведення моніторингових досліджень.

Отримані результати тестування здобувачів освіти варто інтерпретувати на фоні інформації про те, який **стан освітнього середовища в закладі**, де навчаються діти, оскільки це дасть змогу краще зрозуміти суть тих глибинних процесів, які відбуваються. Мати таку інформацію можна в результаті проведеного опитування, наприклад, **анкетуванням** учнів, їх батьків, вчителів, адміністрації тощо.

Для отримання об'єктивних результатів оцінки освітнього процесу в межах внутрішнього моніторингу якості освіти (*опитування*) необхідно підготувати анкети з урахуванням віку, рівня психофізіологічного розвитку та інших особливостей респондентів (*учасників добровільного опитування*), конструювання процедур анкетування має бути ретельно продуманим.

Розробка професійної анкети є складною, копіткою і тривалою роботою, що потребує спеціальних знань і навичок, а також проведення пробних опитувань, що мають на меті удосконалення формулювань анкетних запитань, уточнення варіантів відповідей, послідовності постановки питань тощо.

Більш детальну інформацію стосовно методики розробки анкети, виявлення основних помилок при складанні анкет та матеріали для практичного опрацювання наведено у методичному посібнику Тетяни Олександрівни Лукіної «Технологія розробки анкет для моніторингових досліджень освітніх проблем» [10].

Запропоновані в збірнику зразки анкет респондентів, уміщені в додатку 2, містять запитання, орієнтовані на вивчення проблем, пов'язаних із якістю освітнього процесу. Кожна анкета може модифікуватися, доповнюючись блоками. А блоки, що спрямовані на отримання достовірної інформації щодо якості провадження освітньої діяльності, у свою чергу також можуть змінюватись, доповнюючись питаннями. Частина запитань взята з анкет, розміщених на сайті PISA [24; 25].

Анкета учня, крім загальних даних про вік, стать та місцевість проживання, може передбачати збір інформації про вподобання учнів щодо навчальних предметів та видів діяльності на уроках. Також може містити різні блоки, які передбачатимуть оцінку частоти певних подій, практик, заходів, пов'язаних із навчальним процесом. Запитання анкети можуть бути закритого та відкритого типу, у паперовому варіанті чи в комп'ютерному форматі (Google-форми та ін.).

Пропоновану анкету укладено на основі інструментарію PISA-2018, вона має 6 частин:

- блок № 1 (запитання 1 – 6) вивчає задоволеність / незадоволеність атмосферою в закладі освіти/класі;
- блок № 2 (запитання 7) з'ясовує мотивацію дитини в навчанні;
- блок № 3 (запитання 8 – 9) частково відображає оцінку процесу організації уроку;
- блок № 4 (запитання 10) надає інформацію про відвідування учнем закладу освіти (спізнення, пропуск уроків);
- блок № 5 (запитання 11) відображає підтримку батьків щодо навчання їхніх дітей;
- блок № 6 (запитання 12) вивчає поінформованість батьків щодо оцінювання результатів навчання їхніх дітей.

Анкета батьків складається із 5 частин (її можна модифікувати за потреби), запитання яких стосуються віку, освіти, статі, зайнятості тощо. Питання можуть бути як відкритого, так і закритого типу. Батьки власноруч заповнюють ці анкети як в паперовому форматі, так і в електронному (гугл-форми тощо).

Пропоновану анкету такж укладено на основі інструментарію PISA-2018, має вона такі компоненти:

- блок № 1 (запитання 1 – 3) вивчає задоволеність / незадоволеність атмосферою в закладі освіти / класі;
- блок № 2 (запитання 4) частково відображає оцінку процесу організації уроку;
- блок № 3 (запитання 5) дає інформацію про відвідування учнем закладу освіти (спізнення, пропуск уроків);
- блок № 4 (запитання 6 – 8) відображає підтримку батьків щодо навчання їхніх дітей;
- блок 5 (запитання 9 – 12) вивчає стан зворотнього зв'язку батьків та закладу освіти.

Анкета вчителя (укладено на основі інструментарію PISA-2018) також містить кілька частин, спрямованих на вивчення проблем, пов'язаних із організацією навчального процесу та якістю провадження освітньої діяльності. Серед найбільш поширених запитань можна виокремити ті, що стосуються професійного досвіду, підвищення кваліфікації, навчально-методичного забезпечення, методів роботи вчителів. Вчителі особисто заповнюють анкети, які можуть бути закритого та відкритого типу, у паперовому чи в комп'ютерному форматі (гугл. форми та ін.).

Анкета має 5 частин:

- блок № 1 (запитання 1 – 3) вивчає вплив чинників на якість провадження освітньої діяльності;
- блок № 2 (запитання 4 – 5) розкриває проблеми в закладі освіти;
- блок № 3 (запитання 6 – 8) вивчає стан зворотнього зв'язку батьків та закладу освіти;
- блок № 4 (запитання 9) відображає підтримку батьків щодо навчання їхніх дітей;
- блок № 5 (запитання 10 – 11) частково відображає оцінку процесу організації уроку.

Анкета керівника / заступника керівника закладу освіти також укладено на основі інструментарію PISA-2018 застосовується переважно у формі опитування. Запитання, сформовані в 5 частин, можуть бути різного характеру, наприклад про взаємодію з колегами, учнями та батьками:

- блок № 1 (запитання 1 – 3) вивчає вплив чинників на якість провадження освітньої діяльності;
- блок № 2 (запитання 4 – 6) розкриває проблеми в закладі освіти;
- блок № 3 (запитання 7 – 8) вивчає стан зворотнього зв'язку батьків та закладу освіти;
- блок № 4 (запитання 9) частково відображає оцінку процесу організації уроку;
- блок № 5 (запитання 10) відображає підтримку батьків щодо навчання їхніх дітей.

У всіх анкетах застосовано різною мірою перехресне опитування з метою виявлення узагальненої та достовірної інформації від різних категорій респондентів.

Досвід проведення опитувань свідчить, що аналізувати відповіді вдається набагато змістовніше й повніше, за умови якщо анкета міститиме запитання «перехресного» типу: це запитання, які застосовують для перевірки достовірності інформації. Зокрема, одне й те ж запитують у різних категорій респондентів із метою зіставлення питань анкети.

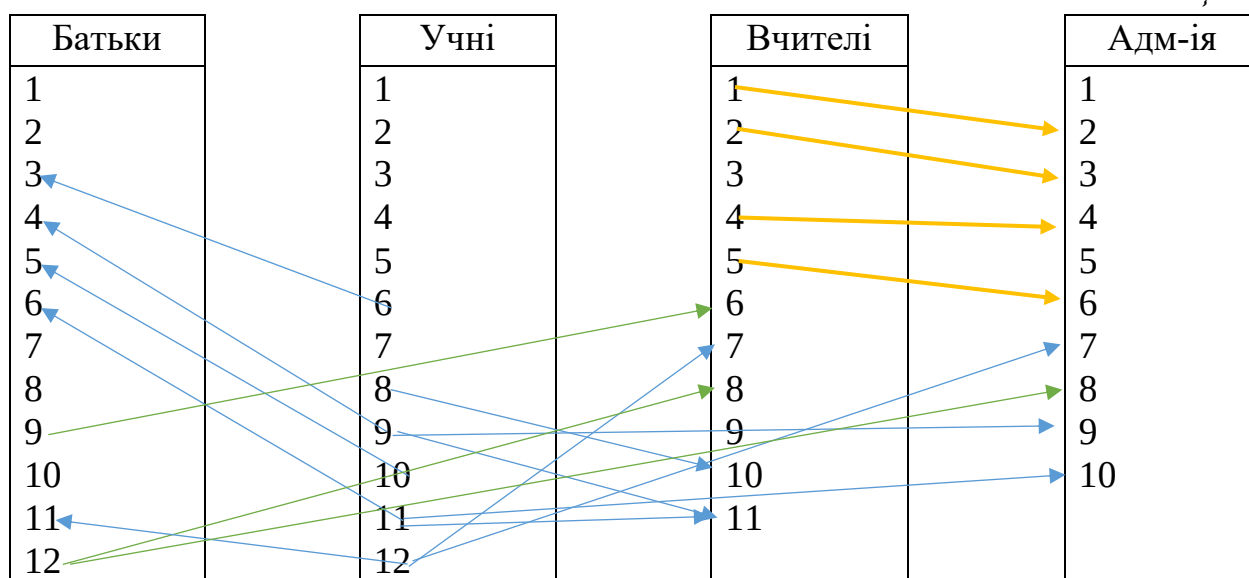
Нижче подаємо перелік запитань, які є перехресними в анкетах респондентів:

- запитання № 6 (анкета учня) є частково перехресним із запитанням № 3 (анкета батьків);
- запитання № 8 (анкета учня) є перехресним із запитанням № 10 (анкета вчителя);
- запитання № 9 (анкета учня) є перехресним із запитанням № 4 (анкета батьків), № 11 (анкета вчителя) та № 9 (анкета керівника);

- запитання № 10 (анкета учня) є перехресним із запитанням № 5 (анкета батьків);
- запитання № 11 (анкета учня) є перехресним із запитанням № 6 (анкета батьків), № 11 (анкета вчителя) та № 10 (анкета керівника);
- запитання № 12 (анкета учня) є перехресним із запитанням № 11 (анкета батьків), № 7 (анкета вчителя) та № 7 (анкета керівника);
- запитання № 9 (анкета батьків) є перехресним із запитанням № 6 (анкета вчителя);
- запитання № 12 (анкета батьків) є перехресним із запитанням № 8 (анкета вчителя) та № 8 (анкета керівника);
- запитання № 1 (анкета вчителя) є перехресним із запитанням № 2 (анкета керівника);
- запитання № 2 (анкета вчителя) є перехресним із запитанням № 3 (анкета керівника);
- запитання № 4 (анкета вчителя) є перехресним із запитанням № 4 (анкета керівника);
- запитання № 5 (анкета вчителя) є перехресним із запитанням № 6 (анкета керівника).

Нижче пропонуємо таблицю-схему, яка відображає взаємозв'язок запитань в анкетах батьків, учнів, вчителів та адміністрації закладу освіти (табл. 8).

Таблиця 8

Нагадаємо, що **зміст анкет можна змінювати**, за потреби збільшуючи та / або зменшуючи кількість запитань, намагаючись з'ясувати проблеми (потреби) закладу освіти в конкретному дослідженні, але обов'язково враховувати взаємозв'язок запитань у респондентів.

Більше інформації для удосконалення анкет можна знайти на сайті PIRLS, TIMSS, PISA [23; 24; 25; 26].

Факторно-критеріальне моделювання в процедурах моніторингу якості освіти.

Використання тестових технологій для вимірювання показників якості освіти, анкетування – це лише частина способів, які можуть надавати інформацію про стан освітніх об'єктів, їх поступ тощо.

Одним із методів отримання інформації про стан освітніх об'єктів є кваліметричний, який передбачає оцінювання кількісних його показників. Основним методом, який використовується в педагогічній кваліметрії, є метод Делфі [15].

Запровадження реформи Нової української школи передбачає не лише зміну підходів у компетентісному навчанні, це і всебічний розвиток дитини як особистості, яка є найвищою цінністю суспільства. Сучасний ЗЗСО має допомагати здобувачам в опануванні необхідних цінностей, щоб суспільство поповнювалось високоморальними та соціально активними громадянами, які розвиватимуть його.

Організація освітнього процесу, в основі якого лежать ціннісні орієнтири Нової української школи, дозволить закладу освіти створити дієве середовище, яке сприяє кращому навчанню, розвиває комунікативні навички здобувачів, поступово формуючи свідоме суспільство відповідальних, дбайливих, чесних громадян.

У 2019 році Міністерством освіти і науки України було презентовано посібник «Ціннісні орієнтири сучасної української школи» [33], матеріали якого покликані сприяти освітянам у формуванні нових ціннісних ідеалів учнів.

Наскільки ефективно відбувається процес формування цінностей у здобувачів можемо сформувати уявлення за тієї умови, якщо будемо відстежувати ці процеси.

Поняття моніторингу та оцінювання є близькі, але мають суттєву відмінність: моніторинг передбачає систематичне збирання фактів про контекст, вхідні ресурси, процеси й результати в системі освіти. Оцінювання ж передбачає процес використання зібраних даних із метою формування оціночних суджень про стан освітньої системи. Моніторинг шляхом використання такої інформації допомагає впливати на освітню систему, змінюючи її динаміку.

Серед методів проведення моніторингових процедур вартим уваги є факторно-критеріальне моделювання як є один із методів отримання інформації про стан об'єкта, вимірювання ступеня вияву його ознак для прийняття ефективних управлінських рішень.

Увагу питанням факторно-критеріального моделювання в освіті приділяли О. Ануфрієва, досліджуючи питання оцінки освіти в початковій школі на базі кваліметричного підходу [3], Г. Єльнікова, яка вивчала важливі питання моніторингу діяльності учнів та вчителів у межах адаптивного управління, формуючи засади адаптивного управління із використанням базових кваліметричних моделей [2; 8], З. Рябова, яка працювала над питаннями оцінювання якості провадження освітньої діяльності із використанням кваліметрії [22], І. Опольський, вивчаючи питання моніторингу розвитку освіти [18], тощо.

Згаданий вище метод дозволяє розробити модель оцінювання для будь-якого освітнього об'єкта, врахувавши фактори та критерії вияву його діяльності.

Нижче пропонуємо розглянути алгоритм укладання базової факторно-критеріальної моделі для однієї з чотирнадцяти цінностей, які задекларовані Новою українською школою (мал. 9) [33].

Малюнок 8

Ціннісні орієнтири Нової української школи

Алгоритм створення базової кваліметричної моделі «Ціннісні орієнтири НУШ. Гідність».

Застосувати цей метод можна, наприклад, для укладання моделей, за допомогою яких можна виміряти ціннісні орієнтири Нової української школи: або кожен окремо, або згрупувати усі 14 в єдине дослідження.

Варто для кожної із цінностей (*гідність, рівність, справедливість, толерантність та культурне різноманіття, турбота, чесність, довіра, верховенство права, нетерпимість до корупції та фаворитизму, патріотизм, екологічно-етична, соціальна відповідальність, лідерство та самореалізація, свобода*) розробити факторно-критеріальну модель.

Ми за зразок взяли цінність «Гідність», в основі якої **два фактори**: «цінність шанується» та «цінність недостатньо шанується».

Кожна з цінностей описана визначеннями – критеріями. Розглянемо їх окремо.

Фактор «Цінність шанується» визначається такими **дев'ятьма критеріями**:

- 1) Усі учасники освітнього середовища намагаються почути думку іншого, вміють активно слухати.
- 2) Учні з повагою ставляться до батьків та вчителів.
- 3) Директор розуміє свою роль як керівника і організатора роботи закладу освіти, а не просто як його центральної особи.
- 4) Адміністрація та батьки сприяють налагодженню та підтриманню ефективної взаємодії між вчителями та учнями.
- 5) Цінна кожна людина в школі, незважаючи на її вік, посаду, досвід, стать тощо.
- 6) Учні у відкритому спілкуванні поважають індивідуальність одне одного, уміючи добирати жарти та дотепності.
- 7) Учителі ставляться до учнів як до рівноправних учасників освітнього процесу, різнобічно сприяють гармонізації мікроклімату у класі, приділяють увагу кожному учневі, його індивідуальності.
- 8) Батьки та вчителі навіть у разі виникнення непорозумінь з учителем не допускають у спілкуванні проявів неповаги чи зверхності.
- 9) Вчитель, якого образив один із батьків, позивається на нього до суду з метою захисту своєї гідності.

Фактор «Цінність недостатньо шанується» визначається такими **вісьма критеріями**:

- 1) Одні учні щодня глузують над іншими учнями. Вчитель бачить це і не вживає дієвих заходів для відновлення поваги між дітьми;

2) Учителі підвищують голос на учнів, якщо ті не засвоїли матеріал, привселюдно сварять окремих дітей. Вчителі не беруть до уваги, що це шкодить не тільки становленню людини, а й дуже часто є причиною поганого навчання учнів;

3) Учитель злісно висміяв учня перед усім класом за невміння вирішити завдання, від чого дитина знітилася;

4) Батьки поведуться зухвало з учителем, інколи вдають, що не помітили на вулиці або в школі;

5) Директор на педагогічній раді та в особистому спілкуванні принижує вчителя, нівелюючи його досягнення і роблячи акцент на негативних сторонах чи непорозуміннях; переходить на особистості, користуючись своїм службовим становищем; тисне на вчителів задля впливу на оцінку учня;

6) Батьки обзивають дитину, озвучують глузливі принизливі порівняння, систематично б'ють;

7) Учні ігнорують учителів та їхні зауваження, зривають уроки; учні вважають себе «пупом землі», зневажають інших, щоб самоствердитися та приховати власну невпевненість;

8) Батьки вдома при дитині обговорюють вчителя в зневажливому тоні, і відтак через знецінення негативно впливають на ставлення дітей до своїх вчителів.

Маючи перелік факторів та критеріїв, експерти за допомогою процедури **ранжування** можуть встановлювати їх **важливість**, яка у кваліметрії називається **вагомість**.

«Індикатором» у факторно-критеріальному моделюванні є 1 (одиниця) як абсолютний показник (умовно $1 = 100\%$ ступеня вияву того чи того фактору, критерію). Виконувати таке краще в редакторі Excel, оскільки це пришвидшує обробку результатів, дає можливість автоматично узагальнювати дані, будувати графіки, діаграми тощо.

Визначення вагомостей факторів «Цінність шанується» та «Цінність не шанується». Оскільки цих факторів два, то експерти визначили, їх вагомість рівноцінно, тому і встановили для першого фактору «Цінність шанується» та для іншого фактору «Цінність не шанується» вагомість по 0,5. Сума обох вагомостей дорівнює 1. Найбільш важливому фактору експерт присвоював значення 2, а менш важливому, на його думку, визначав 1, як це показано нижче (табл. 9).

Таблиця 9

Визначення вагомостей факторів цінності «Гідність»

№	Фактори	Експерти. Оцінки вагомості факторів										Сума	Ваго- мість
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
1	Цінність шанується	2	1	2	1	1	1	2	2	2	1	15	0,5
2	Цінність не шанується	1	2	1	2	2	2	1	1	1	2	15	0,5
ВСЬОГО		3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	30	1,00

УВАГА! Уносити оцінки експертів у вкладці «Вагомість факторів» файлу «ФКМ Цінності НУШ» у форматі Excel можна лише до тих комірок, які забарвлені зеленим. Комірки, заповнені синім, зачіпати не варто, оскільки в таблиці Excel прописано формули, які забезпечують автоматичне визначення вагомостей.

Кілька важливих порад щодо роботи з Excel-файлом (вкладка «Вагомість факторів»):

1. Експертів має бути 5 або 10: так легше рахувати.
2. Якщо факторів є 2, то найважливішому із них експерт встановлює вагомість 2, менш важливому – 1.
3. У графі «Сума» додаються оцінки усіх експертів за той чи той фактор.
4. У рядку «Всього» сумуються усі бали одного експерта.
5. У графі «Вагомість» автоматично встановлюється важливість (вагомість) того чи того фактору.

Наша група експертів визначила однакову вагомість для двох факторів «Цінність шанується» і «Цінність не шанується». Експерти в закладі освіти можуть змінювати вагомість на власний розсуд, якщо вважатимуть інакше.

Кожен із факторів має перелік пунктів – **критеріїв**, які визначають суть тієї чи тієї цінності. Для факторів (окремо) та для критеріїв (окремо) експертна комісія встановлює **вагомість** кожного з них. Процедура встановлення вагомостей опишемо далі.

Визначення вагомостей критеріїв.

У таблиці «Визначення вагомості для факторів» блоку «Цінність шанується» показано приклад того, як це зробили експерти нашої групи (табл. 10).

Таблиця 10

Визначення вагомості для 9 критеріїв блоку «Цінність шанується»

№	Блок "Цінність шанується"	Експерти. Оцінки вагомості критеріїв										Сума	Ваго мість
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
1	Усі учасники освітнього середовища намагаються почути думку іншого, вміють активно слухати.	9	1	2	3	4	5	6	7	8	9	54	0,120
2	Учні з повагою ставляться до батьків та вчителів.	8	9	1	2	3	4	5	6	7	8	53	0,118
3	Директор розуміє свою роль як керівника і організатора роботи закладу освіти, а не просто як його центральної особи.	7	8	9	1	2	3	4	5	6	7	52	0,116
4	Адміністрація та батьки сприяють налагодженню та підтриманню ефективної взаємодії між вчителями та учнями.	6	7	8	9	1	2	3	4	5	6	51	0,113
5	Цінна кожна людина в школі, незважаючи на її вік, посаду, досвід, стать тощо.	5	6	7	8	9	1	2	3	4	5	50	0,111
6	Учні у відкритому спілкуванні поважають індивідуальність одне одного, уміючи добирати жарти та дотепності.	4	5	6	7	8	9	1	2	3	4	49	0,109
7	Учителі ставляться до учнів як до рівноправних учасників освітнього процесу, різнобічно	3	4	5	6	7	8	9	1	2	3	48	0,107

	сприяють гармонізації мікроклімату у класі, приділяють увагу кожному учневі, його індивідуальності.												
8	Батьки та вчителі навіть у разі виникнення непорозумінь з учителем не допускають у спілкуванні проявів неповаги чи зверхності.	2	3	4	5	6	7	8	9	1	2	47	0,104
9	Вчитель, якого образив один із батьків, позивається на нього до суду з метою захисту своєї гідності.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	1	46	0,102
	ВСЬОГО	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	450	1,000

УВАГА! Уносити оцінки експертів можна лише до тих комірок, які забарвлені зеленим. Комірки, залиті синім, зачіпати не варто, оскільки в таблиці прописано формули, які забезпечують автоматичне визначення вагомостей.

Кілька важливих порад щодо роботи з Excel-файлом (вкладка «Вагомість критеріїв»):

1. Експертів має бути 5 або 10: так легше рахувати.
2. Якщо критеріїв є 9, то найважливішому із них експерт встановлює вагомість 9, менш важливому – 8, ще менш важливому – 7 і т.д., поки останньому (дев'ятому) найменш важливому критерію, на думку експерта, буде встановлено 1.
3. У графі "Сума" додаються оцінки усіх експертів за той чи той критерій.
4. У рядку "Всього" сумуються усі бали одного експерта.
5. У графі "Вагомість" автоматично встановлюється важливість (вагомість) того чи того критерію (формули прописані).

Наша група експертів визначила однакову вагомість для усіх дев'яти критеріїв у блоці "Цінність шанується", і для восьми в блоці "Цінність недостатньо шанується". Експерти в закладі освіти можуть змінювати вагомість на власний розсуд, якщо вважатимуть інакше.

У таблиці «Визначення вагомості для факторів» блоку «Цінність не шанується» показано приклад таблиці, до якої не внесено дані експертів (у комірках відображаються нулі (табл. 11).

Таблиця 11

Визначення вагомості для 8 критеріїв блоку «Цінність недостатньо шанується»

№	Блок "Цінність не шанується"	Експерти. Оцінки вагомості факторів										Сума	Вагомість
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
1	Одні учні щодня глузують над іншими учнями. Вчитель бачить це і не вживає дієвих заходів для відновлення поваги між дітьми.	8	1	2	3	4	5	6	7	8	1	45	0,125
2	Учителі підвищують голос на учнів, якщо ті не засвоїли матеріал, привселюдно сварять окремих дітей. Вчителі не беруть до уваги, що це шкодить не тільки становленню людини, а й дуже часто є причиною поганого навчання учнів.	7	8	1	2	3	4	5	6	7	2	45	0,125
3	Учитель злісно висміяв учня перед усім класом за невміння вирішити завдання, від чого дитина знітилася.	6	7	8	1	2	3	4	5	6	3	45	0,125
4	Батьки поведуться зухвало з учителем, інколи вдають, що не помітили на вулиці або в школі.	5	6	7	8	1	2	3	4	5	4	45	0,125
5	Директор на педагогічний раді та в особистому спілкуванні принижує вчителя, нівелюючи його досягнення і роблячи акцент на негативних	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5	45	0,125

	сторонах непорозуміннях; переходить особистості, користуючись своїм службовим становищем; тисне на вчителів задля впливу на оцінку учня.												
6	Батьки обзивають дитину, озвучують глузливі принизливі порівняння, систематично б'ють.	3	4	5	6	7	8	1	2	3	6	45	0,125
7	Учні ігнорують учителів та їхні зауваження, зривають уроки; учні вважають себе "пупом землі", зневажають інших, щоб самоствердитися та приховати власну невпевненість.	2	3	4	5	6	7	8	1	2	7	45	0,125
8	Батьки вдома при дитині обговорюють вчителя в зневажливому тоні, і відтак через знецінення негативно впливають на ставлення дітей до своїх вчителів.	1	2	3	4	5	6	7	8	1	8	45	0,125
ВСЬОГО		36	36	36	36	36	36	36	36	36	36	360	1,000

Після встановлення вагомостей факторів та критеріїв формується базова кваліметрична модель вимірювання цінностей НУШ для цінності «Гідність». Найкраще укласти модель у редакторі Excel.

Приклад базової кваліметричної моделі, яка вимірює одну із цінностей «Гідність», наведено нижче (табл. 12).

Таблиця 12

Базова кваліметрична модель вимірювання цінностей НУШ. Гідність							
Фактори	Вагомість факторів	Критерії	Вагомість критеріїв - V	Коефіцієнт відповідності - K	Значення коефіцієнта відповідності	Часткова оцінка критеріїв	Часткова оцінка факторів
Цінність шанується	0,5	Усі учасники освітнього середовища намагаються почути думку іншого, вміють активно слухати.	0,120	K1		0,000	0
		Учні з повагою ставляться до батьків та вчителів.	0,118	K2		0,000	
		Директор розуміє свою роль як керівника і організатора роботи закладу освіти, а не просто як його центральної особи.	0,116	K3		0,000	
		Адміністрація та батьки сприяють налагодженню та підтриманню ефективної взаємодії між вчителями та учнями.	0,113	K4		0,000	
		Цінна кожна людина в школі, незважаючи на її вік, посаду, досвід, стать тощо.	0,111	K5		0,000	
		Учні у відкритому спілкуванні поважають індивідуальність одне одного, уміючи добирати жарти та дотепності.	0,109	K6		0,000	
		Учителі ставляться до учнів як до рівноправних учасників освітнього процесу, різнобічно сприяють гармонізації мікроклімату у класі, приділяють увагу кожному учневі, його індивідуальності.	0,107	K7		0,000	

		Батьки та вчителі навіть у разі виникнення непорозумінь з учителем не допускають у спілкуванні проявів неповаги чи зверхності.	0,104	K8		0,000	
		Вчитель, якого образив один із батьків, позивається на нього до суду з метою захисту своєї гідності.	0,102	K9		0,000	
Цінність недостатньо шанується	0,5	Одні учні щодня глузують над іншими учнями. Вчитель бачить це і не вживає дієвих заходів для відновлення поваги між дітьми.	0,125	K10		0,00	0
		Учителі підвищують голос на учнів, якщо ті не засвоїли матеріал, привселюдно сварять окремих дітей. Вчителі не беруть до уваги, що це шкодить не тільки становленню людини, а й дуже часто є причиною поганого навчання учнів.	0,125	K11		0,00	
		Учитель злісно висміяв учня перед усім класом за невміння вирішити завдання, від чого дитина знітилася.	0,125	K12		0,00	
		Батьки поводяться зухвало з учителем, інколи вдають, що не помітили на вулиці або в школі.	0,125	K13		0,00	
		Директор на педагогічний раді та в особистому спілкуванні принижує вчителя, нівелюючи його досягнення і роблячи акцент на негативних сторонах чи непорозуміннях; переходить на особистості, користуючись своїм службовим становищем; тисне на	0,125	K14		0,00	

		вчителів задля впливу на оцінку учня.				
		Батьки обзивають дитину, озвучують глузливі принизливі порівняння, систематично б'ють.	0,125	K15		0,00
		Учні ігнорують учителів та їхні зауваження, зривають уроки; учні вважають себе "пупом землі", зневажають інших, щоб самоствердитися та приховати власну невпевненість.	0,125	K16		0,00
		Батьки вдома при дитині обговорюють вчителя в зневажливому тоні, і відтак через знецінення негативно впливають на ставлення дітей до своїх вчителів.	0,125	K17		0,00
Загальна оцінка в частках одиниці	1					0

У комірці поля «Значення коефіцієнта відповідності» уносять дані, які перебувають у проміжку від 0,1 до 1: ці цифри означають, на скільки виражений той чи той критерій. Наприклад, якщо респондент вважає, що критерій «Усі учасники освітнього середовища намагаються почути думку іншого, вміють активно слухати» у закладі освіти (чи класі) має ступінь вияву на 25%, бо не на всі 100% уміють почути думку іншого, то до графі «Значення коефіцієнта відповідності» напроти цього критерію вносять значення 0,25 і т.д. до повної оцінки усіх критеріїв, які вказані в моделі.

Важливо! Під час оцінювання критеріїв групи «Цінність недостатньо шанується» варто врахувати наступне: для забезпечення коректності роботи моделі в графі «Часткова оцінка критеріїв» (комірки G13 – G20) мають іншу формулу обрахунку даних, яка відрізняється від попереднього фактору «Цінність шанується».

У комірках G13 – G20 застосовано змінену формулу. Наприклад, якщо для обрахунку даних у комірці G4, яка оцінює критерій «Усі учасники освітнього середовища намагаються почути думку іншого, вміють активно слухати» застосовано формулу $G4=F5*D4$, то для комірки G13, яка оцінює критерій «Одні учні щодня глузують над іншими учнями. Вчитель бачить це і не вживає дієвих заходів для відновлення поваги між дітьми», ця формула наступна: $G13=D13*(1-F13)$. Від 1 (одиниці) віднімається ступінь вияву негативного явища і множиться на коефіцієнт відповідності. Такий підхід забезпечує коректність обрахунків.

Якщо дані вносити до таблиці у форматі Excel, то кваліметрична модель відразу їх рахуватиме.

Після унесення всіх даних у полі «Часткова оцінка критеріїв» модель відобразить дані, які співвідносі із показниками в полі «Вагомість критеріїв»: порівнявши ці показники, можна з'ясувати, наскільки той чи той критерій відповідає «нормі», вказаній у полі «Вагомість критеріїв».

У графі «Часткова оцінка факторів» дві цифри в проміжку від 0 до 0,5 покажуть, наскільки в класі / закладі освіти виявляються обидва фактори: чим показники ближчі до 0,5, тим краще.

У полі «Загальна оцінка в частках одиниці» модель відобразить цифру від 0 до 1: це загальна оцінка того, наскільки цінність шанується в класі / закладі освіти.

Готова модель базова кваліметрична модель вимірювання цінностей НУШ «Гідність» із даними опитування може бути такою, як показано в нижче (табл. 13).

Таблиця 13

Базова кваліметрична модель вимірювання цінностей НУШ. Гідність							
Фактори	Вагомість факторів	Критерії	Вагомість критеріїв - V	Коефіцієнт відповідності - K	Значення коефіцієнта відповідності	Часткова оцінка критеріїв	Часткова оцінка факторів
Цінність шанується	0,5	Усі учасники освітнього середовища намагаються почути думку іншого, вміють активно слухати.	0,120	K1	0,75	0,090	0,39
		Учні з повагою ставляться до батьків та вчителів.	0,118	K2	0,8	0,094	

		Директор розуміє свою роль як керівника і організатора роботи закладу освіти, а не просто як його центральної особи.	0,116	K3	1	0,116	
		Адміністрація та батьки сприяють налагодженню та підтриманню ефективної взаємодії між вчителями та учнями.	0,113	K4	0,9	0,102	
		Цінна кожна людина в школі, незважаючи на її вік, посаду, досвід, стать тощо.	0,111	K5	1	0,111	
		Учні у відкритому спілкуванні поважають індивідуальність одне одного, уміючи добирати жарти та дотепності.	0,109	K6	0,5	0,055	
		Учителі ставляться до учнів як до рівноправних учасників освітнього процесу, різнобічно сприяють гармонізації мікроклімату у класі, приділяють увагу кожному учневі, його індивідуальності.	0,107	K7	0,8	0,086	
		Батьки та вчителі навіть у разі виникнення непорозумінь з учителем не допускають у спілкуванні проявів неповаги чи зверхності.	0,104	K8	0,8	0,083	
		Вчитель, якого образив один із батьків, позивається на нього до суду з метою захисту своєї гідності.	0,102	K9	0,5	0,051	
Цінність недостатньо шанується	0,5	Одні учні щодня глузують над іншими учнями. Вчитель бачить це і не вживає дієвих заходів для відновлення поваги між дітьми.	0,125	K10	0,25	0,09	0,40

Учителі підвищують голос на учнів, якщо ті не засвоїли матеріал, привселюдно сварять окремих дітей. Вчителі не беруть до уваги, що це шкодить не тільки становленню людини, а й дуже часто є причиною поганого навчання учнів.	0,125	K11	0,25	0,09
Учитель злісно висміяв учня перед усім класом за невміння вирішити завдання, від чого дитина знітилася.	0,125	K12	0,2	0,10
Батьки поводяться зухвало з учителем, інколи вдають, що не помітили на вулиці або в школі.	0,125	K13	0,2	0,10
Директор на педагогічний раді та в особистому спілкуванні принижує вчителя, нівелюючи його досягнення і роблячи акцент на негативних сторонах чи непорозуміннях; переходить на особистості, користуючись своїм службовим становищем; тисне на вчителів задля впливу на оцінку учня.	0,125	K14	0	0,13
Батьки обзивають дитину, озвучують глузливі принизливі порівняння, систематично б'ють.	0,125	K15	0,25	0,09
Учні ігнорують учителів та їхні зауваження, зривають уроки; учні вважають себе "пупом землі", зневажають інших, щоб самоствердитися та	0,125	K16	0,25	0,09

		приховати власну невпевненість.				
		Батьки вдома при дитині обговорюють вчителя в зневажливому тоні, і відтак через знецінення негативно впливають на ставлення дітей до своїх вчителів.	0,125	K17	0,25	0,09
Загальна оцінка в частках одиниці	1					0,79

Базова кваліметрична модель із даними показує, що у класі / закладі освіти гідність шанується на 0,79 часток одиниць відносно 1, тобто на 79% зі 100%. Отже, є над чим працювати, а ступінь вияву кожного критерію показує, які саме моменти потребують посиленої уваги.

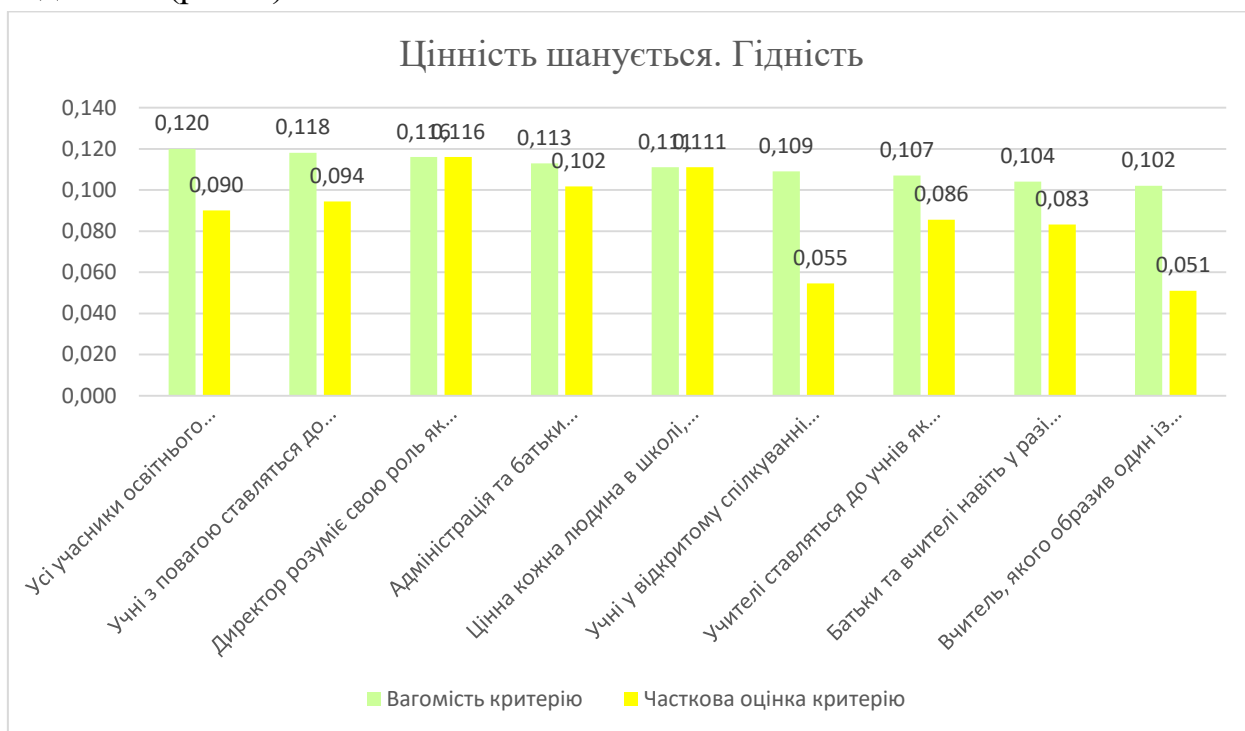
Кваліметрична модель має мати ще одну групу показників, яку визначають експерти для того, щоб розуміти, наскільки шанується гідність у класі / закладі освіти, тому має бути шкала, яка це покаже.

Наші експерти запропонували наступну шкалу для цієї моделі:

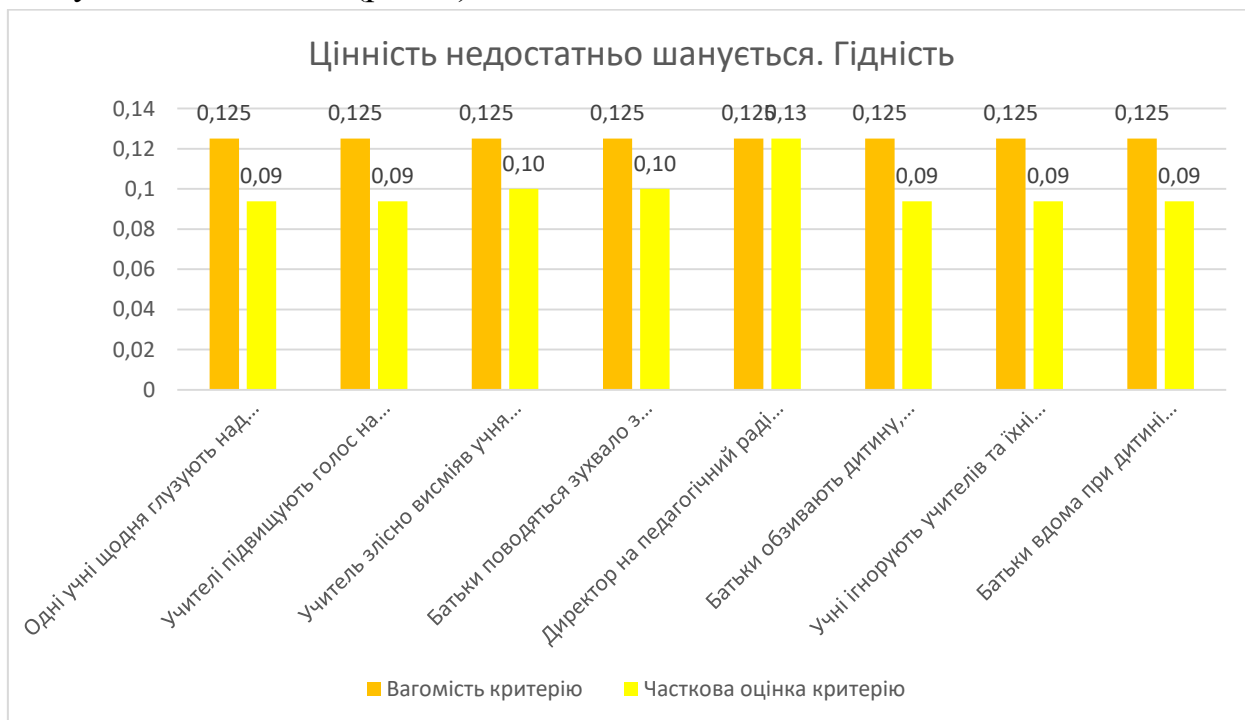
- 0 – 0,49 – низький рівень вияву цінності гідність;
- 0,5 – 0,89 – середній рівень вияву цінності гідність;
- 0,9 – 1 – високий рівень вияву цінності гідність.

Використання редактора **Excel** дозволяє візуалізувати інформацію в графіки, діаграми для покращення сприйняття інформації, зокрема так, як це показано нижче.

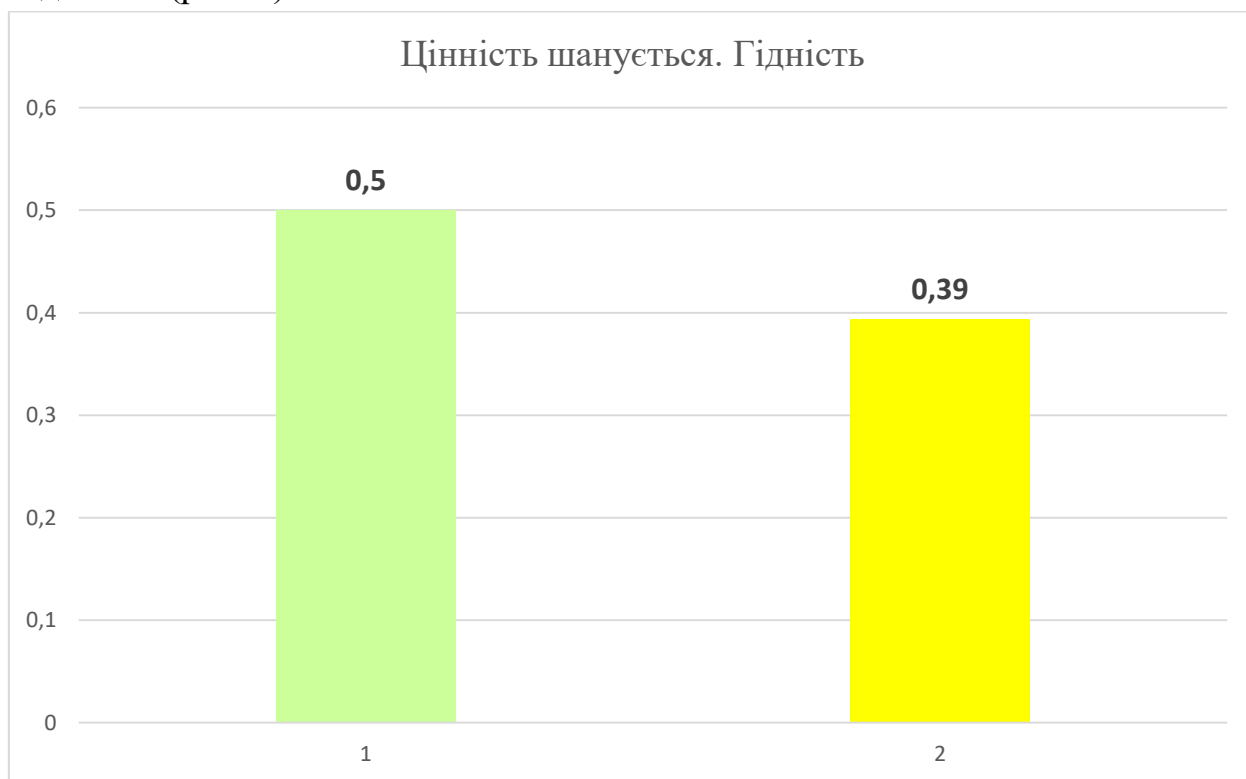
Графічне відображення показників критеріїв «Цінність шанується. Гідність» (рис. 1).

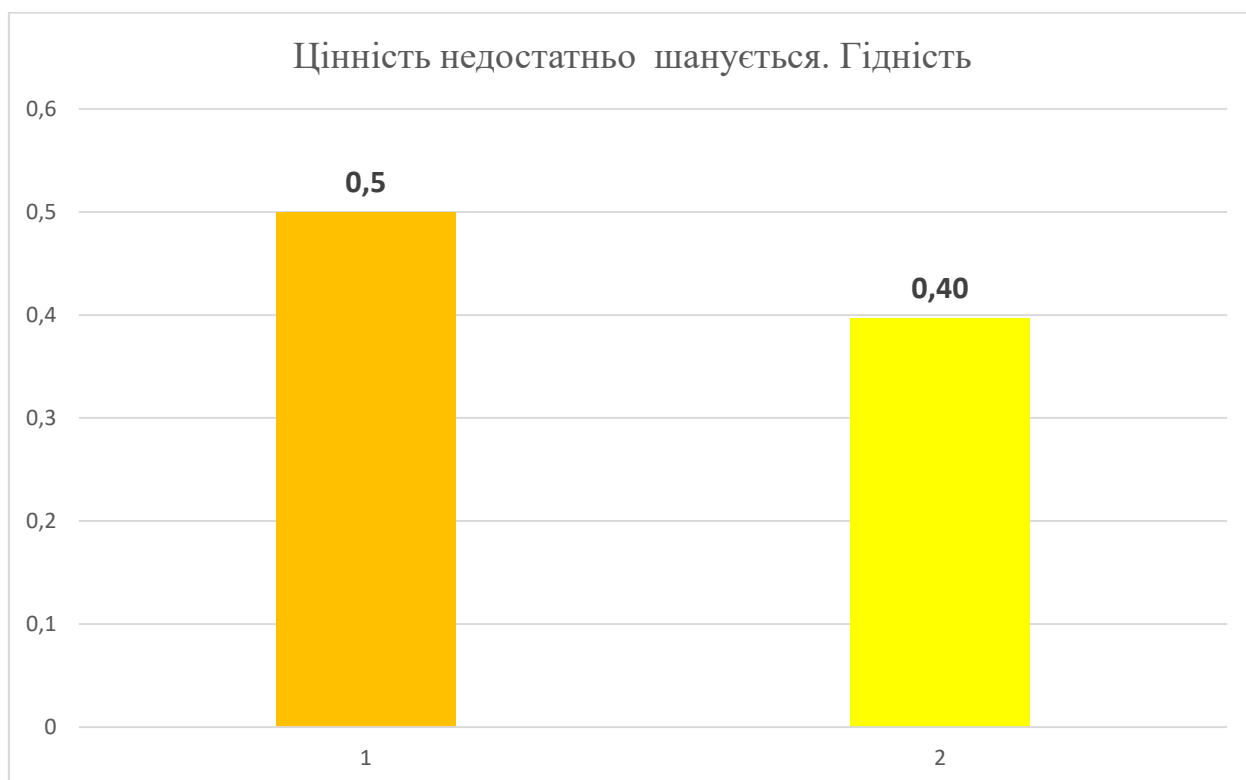
Графічне відображення показників критеріїв «Цінність недостатньо шанується. Гідність» (рис. 2).

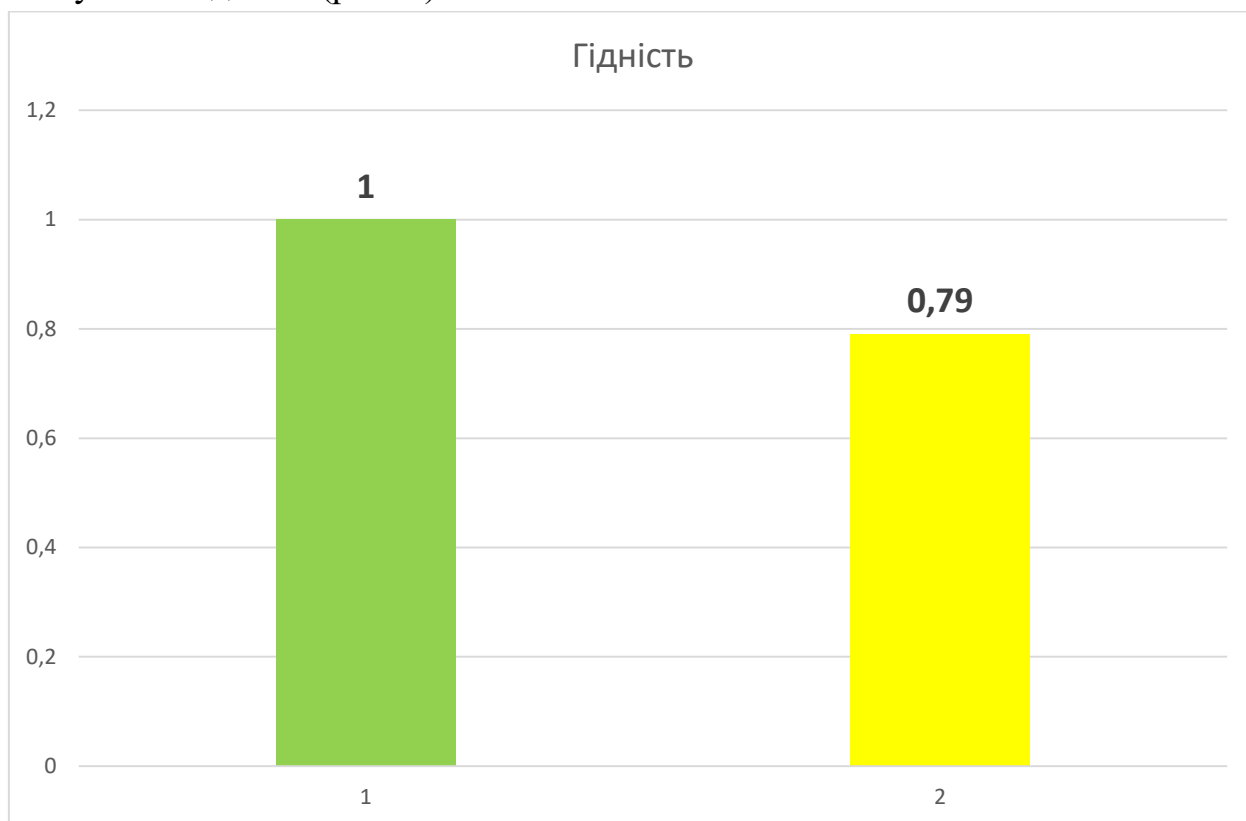
Графічне відображення показників факторів «Цінність шанується. Гідність» (рис. 3).

Графічне відображення показників факторів «Цінність недостатньо шанується. Гідність» (рис. 4).

Графічне відображення загальної оцінки в частках одиниці того, як шанується гідність (рис. 5).

Пропонована модель оцінки однієї із цінностей Нової української школи є базовою, експерти закладу освіти можуть адаптувати її до інших цінностей, встановивши вагомості для факторів та критеріїв тощо.

Візуалізація матеріалу дозволить його використання для широкої аудиторії з числа керівників органів управління освітою територіальних громад, керівників закладів освіти, заступників керівників, педагогічних працівників, здобувачів освіти, батьків, громадськості.

За бажання можна розробити ще 13 базових факторно-критеріальних моделей для оцінювання ціннісних орієнтирів НУШ (*рівність, справедливість, толерантність та культурне різноманіття, турбота, чесність, довіра, верховенство права, нетерпимість до корупції та фаворитизму, патріотизм, екологічно-етична, соціальна відповідальність, лідерство та самореалізація, свобода*), щоб комплексно оцінювати їх. Для цього усі 14 моделей необхідно об'єднати в 15 модель, у якій буде інтегровано воедино усі показники кожної з 14 цінностей, які задекларовані Новою українською школою.

Висновки щодо організації процедур внутрішнього моніторингу якості освіти

Автори цих рекомендацій щиро сподіваються, що пропоновані матеріали допоможуть освітянам, які прагнуть сформувати в закладі якісну освітню систему, у їх нелегкій праці, адже ми працюємо заради майбутнього нашої держави.

Запропоновані інструменти є дієвими, не дуже складними в роботі. Вони допоможуть на локальному рівні керівникам закладів освіти, заступникам керівників, вчителям, учням, батькам спільно працювати над питаннями формування **якісного освітнього середовища**.

Загальна структура пропонованих матеріалів для формування елементів внутрішньої системи моніторингу якості освіти є такою:

- використання готових тестових завдань, укладених міжнародними експертами (PIRLS, TIMSS, PISA) та вітчизняними фахівцями (УЦОЯО, РЦОЯО тощо), для формування власних лінійок тестових завдань, які дозволять сформувати уявлення про рівень когнітивних досягнень здобувачів освіти з метою проведення поточного, тематичного та / або підсумкового оцінювання та визначення відповідності досягнення ними ;
- постійне накопичення даних, їх узагальнення, обробка, порівняння, напрацювання аналітики дозволить поступово формувати елементи системи моніторингу внутрішньої системи якості освіти в закладі;
- методика анкетування дозволить відстежувати стан освітнього середовища, своєчасно реагувати на негативні явища в освітньому процесі та мінімізувати їх вплив на освітній процес спільно з адміністрацією ЗЗСО, педагогічними працівниками, здобувачами освіти, їх батьками;
- використання кваліметричного методу для організації процедур моніторингу дозволить закладу освіти стежити за тим, як в його освітньому середовищі розвиваються цінності, задекларовані Новою українською школою.

Комплексне використання тих рекомендацій, які надає Державна служба якості освіти України щодо покращення якості освітнього середовища із пропонованими матеріалами крок за кроком наблизатиме освітян до того, що заклад створить власну унікальну внутрішню систему якості освіти, що сприятиме формуванню якісного освітнього середовища, у якому усі учасники освітнього процесу почуватимуться комфортно.

Список рекомендованої та використаної літератури

1. А. Тайджман, Т. Невілл Послтвейт. Моніторинг стандартів освіти / А. Тайджман, Т. Невілл Послтвейт. – Львів: Літопис, 2003 – 328 с.
2. Адаптивне управління: сутність, характеристика, моніторингові системи : кол. монографія / Г. Єльнікова, Т. Борова, О. Касьянова, Г. Полякова та ін. ; заг. ред. Г. Єльнікової. Чернівці : Технодрук, 2009. 572 с.
3. Ануфрієва О. Оцінка якості початкової освіти на основі кваліметричного підходу : автореф. дис. ... канд. пед. Наук : 13.00.01 / Центральний інститут післядипломної педагогічної освіти АПН України. Київ, 2000. 18 с.
4. Бобровський М.В., Горбачов С.І., Заплотинська О.О. Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти. – Київ, Державна служба якості освіти, 2019 – 240 с.
5. Булах І., Мруга М. Створюємо якісний тест : навч. посіб. Київ : Майстер-клас, 2006. 160с. URL: <https://testcentr.org.ua/books/stvoryuyemo-yakisnyy-test.pdf>.
6. Васильєва Д., Горошкін І., Надтока В. Збірник завдань для перевірки грамотності (за технологією PISA). Київ, 2020. – 66 с. URL: <https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2021/07/posibnyk-pisa-ost.pdf>.
7. Вілмут Дж. Оцінювання для навчання: Навч. посіб. / За ред І. Є. Булах, М. Р. Мруга. – К.: Майстер-клас, 2007. – 170 с.
8. Єльнікова Г., Жук М., Кретович С. Адаптивне управління закладами освіти в умовах воєнного стану в Україні. *Adaptive Management: Theory and Practice. Series Pedagogics. Електронне наукове фахове видання*. 2023. Т.16. Вип.31 URL: <file:///C:/Users/Admin/Downloads/229.pdf>.
9. Заставнюк О. Кваліметричний метод вимірювання результатів психолого-педагогічних досліджень *Вісник Нац. техн. ун-ту України «Київський політехнічний інститут»*. Серія: «Філософія. Психологія. Педагогіка». 2007. № 3 (21), Ч. 1. С. 38–42. URL: http://novyn.kpi.ua/2007-3-2/08_Zastavnyuk.pdf.
10. Лукіна Тетяна. Технологія розробки анкет. URL: <https://core.ac.uk/reader/32304920>.
11. Лунячек В. Якість освіти – теоретичний контекст. *Обрії*. 2009. № 1 (28). С. 10–13.
12. Ляшенко О. Стратегія якості як основа освітньої політики країн світу. *Моніторинг якості освіти: світові досягнення та українські перспективи* / заг. ред. О. Локшиної. Київ : К.І.С. 2004. С. 9-10.
13. Ляшенко О. Якість освіти як основа функціонування й розвитку сучасних систем освіти. *Педагогіка і психологія*. 2005. № 1 (46). С. 5-12.

14. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; голов. ред. В. Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
15. Метод кваліметрії. URL: https://pidru4niki.com/73657/pedagogika/metod_kvalimetriyi.
16. Мулліс Іна В. С., Мартін Майкл О., Руддьюк Грехем Дж. та ін. TIMSS-2007: Засади вимірювань і відкриті завдання із математики та природничих наук для 4 і 8 класів / Переклад з англійської. – Х.: Факт, 2006. – 672 с.
17. Наказ Міністерства освіти і науки України від 16.01.2020 № 54 «Про затвердження Порядку проведення моніторингу якості освіти». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0154-20#Text>.
18. Опольський І. Моніторинг розвитку освіти у загальноосвітньому навчальному закладі / Нова педагогічна думка: науково-методичний журнал. 2009. – № 4. – С. 32 – 37.
19. Педагогічне оцінювання і тестування. Правила, стандарти, відповідальність: наук. иид. / Я. Болюбаш, І. Мруга, М. Мруга, І. Філончук. Київ : Майстер-клас, 2007. 272 с. URL: <https://testcentr.org.ua/books/pedahohichne-%20otsinyuvannya-i-testuvannya.pdf>.
20. Практичний посібник для розробників тестових завдань: упорядковано на основі тренінгових матеріалів, рекомендацій та напрацювань експертів проєкту) / упоряд. С. Мудрук, експерт з тестових технологій Проєкту. – USAID : Справедливе правосуддя, 2014. 190с. URL: https://pdf.usaid.gov/pdf_docs/PA00M1CR.pdf.
21. Про освіту: Закон України Закон України від 5.09.2017 р № 2145-VIII. Дата оновлення : 10.06.2023 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#top>.
22. Рябова З. Кваліметричний підхід до оцінювання якості надання освітніх послуг. *Адаптивне управління: теорія і практика. Педагогіка*. 2018. Вип. 5. : URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/adupped_2018_5_10.
23. Сайт PIRLS. Прогрес у міжнародному дослідженні читацької грамотності. – URL: <https://www.iea.nl/studies/iea/pirls>).
24. Сайт PISA. Анкета для учнів / студентів. URL: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2023/01/ukr-UKR_Student-Questionnaire_MS2018.pdf.
25. Сайт PISA. Анкета для навчальних закладів. URL: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2023/01/ukr-UKR_School-Questionnaire_MS2018.pdf.
26. Сайт TIMSS. URL: <https://timssandpirls.bc.edu/>.

27. Сайт Львівського регіонального центру оцінювання якості освіти. URL: <https://lv.testportal.gov.ua/>.
28. Сайт Українського центру оцінювання якості освіти. Розділ «Довідкові матеріали з освітніх оцінювань» URL: <https://testportal.gov.ua/mizhnarodni-konferentsiyi-ea-2/>.
29. Стратегія розвитку освітніх оцінювань в Україні до 2030 року. URL: <https://testportal.gov.ua/strategiya-osvitnih-otsinyuvan-v-ukrayini-do-2030-roku/>.
30. Тестові технології оцінювання компетентностей учнів : посібник / за ред. Ляшенка О., Жука Ю. – Київ : Педагогічна думка, 2015. 181 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/11421/1/%D0%A2%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B5%D1%85%D0%BD%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%97%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%BD%D1%8E%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%BF%D0%B5%D1%82%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%B9%D1%83%D1%87%D0%BD%D1%96%D0%B2-%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf>.
31. Тестувальник PISA. Відеоінструкція. URL: https://www.youtube.com/watch?v=Enb_Vz36Eww.
32. Управління школою, що змінюється. Порадник сучасного директора / О. Пометун, Л. Середяк, І. Сущенко, О. Янушевич. Тернопіль : Астон, 2005. – 192 с.
33. Ціннісні орієнтири сучасної української школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/Serpneva%20conferentcia/2019/Presentasia-Roman-Stesichin.pdf>.
34. Шлейхер А. Найкращий клас у світі: як створити освітню систему 21-го століття / переклад з англ. Ганна Левів. Львів : Літопис, 2018. 296с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/yakist-osviti/shlyaykher-naykrashchiy-klas-u-sviti-yak-stvoriti-sistemu-osviti-21-go-stolittya.pdf>.

ПРОГРАМА проведення внутрішнього моніторингу якості освіти

В _____
(повна назва закладу освіти)

СХВАЛЕНО
на засіданні педагогічної ради
№ ____ від _____.2023

I. Загальні положення

1. Ця Програма визначає механізм підготовки та проведення внутрішнього моніторингу якості освіти та освітньої діяльності (далі – моніторинг) у закладі.

Програма оприлюднюється на сайті школи, на інформаційних стендах закладу.

2. Моніторинг проводиться відповідно до Законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», цієї Програми моніторингу (далі – Програма), інших актів законодавства, документів закладу освіти.

3. У цій Програмі терміни вживаються в значеннях, що визначені Законом України «Про освіту», «Про загальну середню освіту».

4. Моніторинг проводиться з метою виявлення та відстеження тенденцій у розвитку якості освіти закладу, встановлення відповідності фактичних результатів освітньої діяльності її заявленим цілям, оцінювання причин відхилень від цілей.

5. Моніторинг проводиться відповідно до таких принципів:

- систематичності та системності;
- доцільності;
- прозорості моніторингових процедур та відкритості;
- безпеки персональних даних;
- об'єктивності одержання та аналізу інформації під час моніторингу;
- відповідального ставлення до своєї діяльності суб'єктів, які беруть участь у підготовці та проведенні моніторингу.

6. Моніторинг освітніх та управлінських процесів закладу, внутрішньої системи забезпечення якості освіти здійснюється відповідно до таких напрямів:

- 1) освітнє середовище закладу;
- 2) система оцінювання здобувачів освіти;
- 3) педагогічна діяльність педагогічних працівників закладу;
- 4) управлінські процеси закладу.

7. Об'єктами моніторингу є:

- знеособлена інформація про учасників освітнього процесу;
- освітні та управлінські процеси в закладі;
- різні види діяльності учасників освітнього процесу (навчальна, викладацька, організаційна, управлінська тощо);
- умови здійснення освітньої та управлінської діяльності (матеріальнотехнічні, санітарно-гігієнічні, нормативно-правові, кадрові, фінансові, навчально-методичні тощо);
- результати запровадження освітніх змін, інновацій;
- стан організації освітнього процесу в закладі освіти;
- результати навчання та розвитку здобувачів освіти, формування їх компетентностей;
- інші об'єкти, визначені в Порядку.

II. Суб'єкти, які беруть участь у підготовці та проведенні моніторингу

1. Участь у підготовці та проведенні моніторингу беруть:
 - суб'єкти, які проводять моніторинг (далі – суб'єкти моніторингу);
 - суб'єкти, які ініціюють проведення моніторингу (далі – ініціатори моніторингу);
 - суб'єкти, які здійснюють науково-методологічний супровід моніторингу;
 - суб'єкти, які залучаються до опитування, спостереження або виконання письмових робіт (завдань) моніторингу на етапі проведення дослідження (далі – учасники дослідження).
2. Суб'єктом внутрішнього моніторингу є заклад освіти.
3. Ініціатором внутрішнього моніторингу можуть бути: адміністрація закладу, педагогічні працівники, здобувачі освіти та їх батьки.
4. Суб'єктами, які здійснюють науково-методологічний супровід моніторингу, можуть бути:
 - Український центр оцінювання якості освіти;
 - [Львівський регіональний центр оцінювання якості освіти;](#)
 - [Рівненський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти.](#)
5. Учасниками дослідження є:
 - 1) заклад загальної середньої освіти;
 - 2) здобувачі загальної середньої освіти (далі – здобувачі освіти);
 - 3) педагогічні працівники;
 - 4) батьки, інші законні представники здобувачів освіти.

III. Вид моніторингу – внутрішній

1. Внутрішній моніторинг проводиться на локальному рівні для дослідження стану і результатів освіти та освітньої діяльності закладу (на рівні закладу освіти).
2. Внутрішній моніторинг ініціюється та проводиться закладом, який визначає порядок проведення внутрішнього моніторингу з урахуванням вимог цієї Програми та актів законодавства.

IV. Процедура підготовки та проведення внутрішнього моніторингу

1. Моніторинг проводиться в такі етапи:
 - планування та підготовка моніторингу:
 - формулювання проблеми, що досліджуватиметься;
 - визначення мети та завдань моніторингу;
 - розрахунок і формування вибірки, оцінка її репрезентативності;
 - визначення критеріїв та показників оцінювання результатів дослідження тощо;

- складання графіка;
- проведення дослідження (відповідно до форм і методів, визначених пунктами 2 – 3 цього розділу, із залученням учасників дослідження, визначених пунктами 5 розділу II цієї Програми);
- збір та оброблення результатів моніторингу;
- аналіз та інтерпретація (узагальнення та пояснення результатів, визначення закономірностей, формулювання висновків тощо) результатів моніторингу;
- розроблення плану подальшого розвитку закладу;
- планування дій щодо корегування освітнього процесу;
- прогнозування подальшого розвитку об'єкта дослідження;
- оприлюднення результатів моніторингу (інформування про результати моніторингу).

2. Методами проведення дослідження під час моніторингу є:

- опитування (анкетування, інтерв'ювання);
- тестування;
- спостереження за освітнім процесом та освітньою діяльністю у закладі;
- фокус-група;
- аналіз документації закладу;
- аналіз статистичних даних про стан системи освіти за встановленими формами звітності;
- інші методи, визначені у Програмі.

3. Моніторинг проводиться у формі:

- безпосереднього одержання інформації від учасників дослідження (за допомогою спостереження, інтерв'ювання тощо);
- опосередкованого одержання інформації від учасників дослідження (у письмовій та/або електронній формі, із залученням експертів тощо);
- одержання інформації без залучення учасників дослідження (за допомогою вивчення документації, статистичної або оперативної інформації тощо).

Моніторинг моніторинг може проводитись із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій, у тому числі дистанційних.

Під час проведення дослідження використовуються фронтальна, групова або індивідуальна робота учасників дослідження.

4. Місце проведення внутрішнього моніторингу – навчальні кабінету закладу освіти або дистанційно, з використанням сервісів Google тощо.

5. Моніторинг проводиться в терміни, визначені Графіком проведення моніторингу за напрямками, визначеними в п. 6 розділу I.

6. Моніторинг проводиться державною мовою.

7. Визначення результатів моніторингу освітніх та управлінських процесів закладу та внутрішньої системи забезпечення якості освіти здійснюється відповідно до критеріїв:

1. Освітнє середовище закладу

- 1.1. Забезпечення комфортних і безпечних умов навчання та праці:
- 1.1.1. Приміщення і територія закладу є безпечними та комфортними для навчання та праці;
- 1.1.2. Заклад забезпечений навчальними та іншими приміщеннями з відповідним обладнанням, що необхідні для реалізації освітньої програми;
- 1.1.3. Здобувачі освіти та працівники закладу обізнані з вимогами охорони праці, безпеки життєдіяльності, пожежної безпеки, правилами поведінки в умовах надзвичайних ситуацій і дотримуються їх;
- 1.1.4. Працівники обізнані з правилами поведінки в разі нещасного випадку зі здобувачами освіти та працівниками закладу чи раптового погіршення їх стану здоров'я і вживають необхідних заходів у таких ситуаціях;
- 1.1.5. У закладі створюються умови для харчування здобувачів освіти і працівників;
- 1.1.6. У закладі створюються умови для безпечного використання мережі Інтернет, в учасників освітнього процесу формуються навички безпечної поведінки в Інтернеті;
- 1.1.7. У закладі застосовуються підходи для адаптації та інтеграції здобувачів освіти до освітнього процесу, професійної адаптації працівників;
- 1.2. Створення освітнього середовища, вільного від будь-яких форм насильства та дискримінації:
- 1.2.1. Заклад планує та реалізує діяльність щодо запобігання будь-яким проявам дискримінації, булінгу в закладі;
- 1.2.2. Правила поведінки учасників освітнього процесу в закладі забезпечують дотримання етичних норм, повагу до гідності, прав і свобод людини;
- 1.2.3. Керівник та заступники керівника (далі – керівництво) закладу, педагогічні працівники протидіють булінгу, іншому насильству, дотримуються порядку реагування на їх прояви;
- 1.3. Формування інклюзивного, розвивального та мотивуючого до навчання освітнього простору:
- 1.3.1. Приміщення та територія закладу облаштовуються з урахуванням принципів універсального дизайну та/або розумного пристосування;
- 1.3.2. У закладі застосовуються методики та технології роботи з дітьми з особливими освітніми потребами;
- 1.3.3. Заклад взаємодіє з батьками дітей з особливими освітніми потребами, фахівцями інклюзивно-ресурсного центру, залучає їх до необхідної підтримки дітей під час здобуття освіти;
- 1.3.4. Освітнє середовище мотивує здобувачів освіти до оволодіння ключовими компетентностями та наскрізними вміннями, ведення здорового способу життя;
- 1.3.5. У закладі створено простір інформаційної взаємодії та соціальнокультурної комунікації учасників освітнього процесу (бібліотека, інформаційно-ресурсний центр тощо).
2. Система оцінювання здобувачів освіти.

2.1. Наявність відкритої, прозорої та зрозумілої для здобувачів освіти системи оцінювання їх навчальних досягнень:

2.1.1. Здобувачі освіти отримують від педагогічних працівників інформацію про критерії, правила та процедури оцінювання навчальних досягнень;

2.1.2. Система оцінювання в закладі сприяє реалізації компетентнісного підходу до навчання;

2.1.3. Здобувачі освіти вважають оцінювання результатів навчання справедливим і об'єктивним;

2.2. Застосування внутрішнього моніторингу, що передбачає систематичне відстеження та коригування результатів навчання кожного здобувача освіти:

2.2.1. У закладі здійснюється аналіз результатів навчання здобувачів освіти.

2.2.2. У закладі впроваджується система формуального оцінювання.

2.3. Спрямованість системи оцінювання на формування у здобувачів освіти відповідальності за результати свого навчання, здатності до самооцінювання:

2.3.2. Заклад сприяє формуванню у здобувачів освіти відповідального ставлення до результатів навчання;

2.3.3. Заклад забезпечує самооцінювання та взаємооцінювання здобувачів освіти.

3. Педагогічна діяльність педагогічних працівників закладу

3.1. Ефективність планування педагогічними працівниками своєї діяльності, використання сучасних освітніх підходів до організації освітнього процесу з метою формування ключових компетентностей здобувачів освіти:

3.1.1. Педагогічні працівники планують свою діяльність, аналізують її результативність;

3.1.2. Педагогічні працівники застосовують освітні технології, спрямовані на формування ключових компетентностей і наскрізних умінь здобувачів освіти;

3.1.3. Педагогічні працівники беруть участь у формуванні та реалізації індивідуальних освітніх траєкторій для здобувачів освіти (за потреби);

3.1.4. Педагогічні працівники створюють та/або використовують освітні ресурси (електронні презентації, відеоматеріали, методичні розробки, веб-сайти, блоги тощо);

3.1.5. Педагогічні працівники сприяють формуванню суспільних цінностей у здобувачів освіти у процесі їх навчання, виховання та розвитку;

3.1.6. Педагогічні працівники використовують інформаційно-комунікаційні технології в освітньому процесі.

3.2. Постійне підвищення професійного рівня й педагогічної майстерності педагогічних працівників:

3.2.1. Педагогічні працівники сприяють формуванню, забезпечують власний професійний розвиток і підвищення кваліфікації, у тому числі щодо методик роботи з дітьми з особливими освітніми потребами;

3.2.2. Педагогічні працівники здійснюють інноваційну освітню діяльність, беруть участь у освітніх проєктах, залучаються до роботи як освітні експерти;

3.3. Налагодження співпраці зі здобувачами освіти, їх батьками, працівниками закладу:

3.3.1. Педагогічні працівники діють на засадах педагогіки партнерства;

3.3.2. Педагогічні працівники співпрацюють з батьками здобувачів освіти з питань організації освітнього процесу, забезпечують постійний зворотній зв'язок;

3.3.3. У закладі існує практика педагогічного наставництва, взаємонавчання та інших форм професійної співпраці;

3.4. Організація педагогічної діяльності та навчання здобувачів освіти на засадах академічної доброчесності:

3.4.1. Педагогічні працівники під час провадження педагогічної та наукової (творчої) діяльності дотримуються академічної доброчесності;

3.4.2. Педагогічні працівники сприяють дотриманню академічної доброчесності здобувачами освіти.

4. Управлінські процеси закладу

4.1. Наявність стратегії розвитку та системи планування діяльності закладу, моніторинг виконання поставлених цілей і завдань:

4.1.1. У закладі затверджено стратегію його розвитку, спрямовану на підвищення якості освітньої діяльності;

4.1.2. У закладі річне планування та відстеження його результативності здійснюються відповідно до стратегії його розвитку та з урахуванням освітньої програми;

4.1.3. У закладі здійснюється самооцінювання якості освітньої діяльності на основі стратегії (політики) і процедур забезпечення якості освіти;

4.1.4. Керівництво закладу планує та здійснює заходи щодо утримання у належному стані будівель, приміщень, обладнання.

4.2. Формування відносин довіри, прозорості, дотримання етичних норм:

4.2.1. Керівництво закладу сприяє створенню психологічно комфортного середовища, яке забезпечує конструктивну взаємодію здобувачів освіти, їх батьків, педагогічних та інших працівників закладу освіти та взаємну довіру.

4.2.2. Заклад оприлюднює інформацію про свою діяльність на відкритих загальнодоступних ресурсах.

4.3. Ефективність кадрової політики та забезпечення можливостей для професійного розвитку педагогічних працівників:

4.3.1. Керівник закладу формує штат закладу, залучаючи кваліфікованих педагогічних та інших працівників відповідно до штатного розпису та освітньої програми;

4.3.2. Керівництво закладу за допомогою системи матеріального та морального заохочення мотивує педагогічних працівників до підвищення

якості освітньої діяльності, саморозвитку, здійснення інноваційної освітньої діяльності;

4.3.3. Керівництво закладу сприяє підвищенню кваліфікації педагогічних працівників;

4.4. Організація освітнього процесу на засадах людиноцентризму, прийняття управлінських рішень на основі конструктивної співпраці учасників освітнього процесу, взаємодії закладу освіти з місцевою громадою:

4.4.1. У закладі створюються умови для реалізації прав і обов'язків учасників освітнього процесу;

4.4.2. Управлінські рішення приймаються з урахуванням пропозицій учасників освітнього процесу;

4.4.3. Керівництво закладу створює умови для розвитку громадського самоврядування;

4.4.4. Керівництво закладу сприяє виявленню громадської активності та ініціативи учасників освітнього процесу, їх участі в житті місцевої громади;

4.4.5. Режим роботи закладу та розклад занять враховують вікові особливості здобувачів освіти, відповідають їх освітнім потребам;

4.4.6. У закладі створюються умови для реалізації індивідуальних освітніх траєкторій здобувачів освіти;

4.5. Формування та забезпечення реалізації політики академічної доброчесності:

4.5.1. Заклад впроваджує політику академічної доброчесності;

4.5.2. Керівництво закладу сприяє формуванню в учасників освітнього процесу негативного ставлення до корупції.

Для визначення результатів моніторингу можуть бути використані індикатори та шкали, рекомендовані Державною службою якості освіти України (Абетка для директора. Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти. Київ, 2019) або кваліметричні підходи у вимірюванні якості освіти, засновані на факторно-критеріальному моделюванні.

V. Участь у моніторингу.

1. Для забезпечення участі в моніторингу учасників дослідження заклад забезпечує:

- інформування учасників щодо вимог проведення моніторингу;
- виконання учасниками дослідження завдань, розроблених згідно з Програмою;
- дотримання етичних правил поведінки під час проведення моніторингу;
- психологічний супровід моніторингу;
- безпечні умови для всіх учасників дослідження під час його проведення;
- організацію медичної допомоги (у разі потреби).

2. Учасники дослідження повинні:

- дотримуватися вимог проведення моніторингу, про які вони були поінформовані;
- виконувати інструкції осіб, які проводять моніторинг, щодо процедури моніторингу;
- виконувати завдання, оформляти виконану роботу згідно із правилами, визначеними в інструкції до неї;
- після завершення часу, відведеного для виконання письмової роботи (завдання), повернути матеріали моніторингу особам, які проводять моніторинг;
- дотримуватися правил етичної поведінки та принципів академічної доброчесності;
- виконувати роботу (завдання) на робочому місці, визначеному суб'єктом моніторингу.

3. Учасникам дослідження, які залучені до проведення моніторингу, забороняється:

- приносити до місця проведення моніторингу небезпечні предмети і речовини, що становлять загрозу для життя і здоров'я людини;
- заважати іншим учасникам дослідження виконувати письмову роботу (завдання);
- спілкуватися в будь-якій формі з іншими учасниками моніторингу протягом часу, відведеного для виконання письмової роботи (завдання), якщо інше не передбачено Програмою;
- псувати майно кабінетів, в приміщенні яких проводиться моніторинг, чи майно осіб, які перебувають у цьому приміщенні;
- використовувати в місці проведення моніторингу та мати при собі або на своєму робочому місці протягом часу, відведеного для виконання письмової роботи (завдання), засоби зв'язку, пристрої зчитування, обробки, збереження та відтворення інформації, а також окремі елементи, які можуть бути складовими частинами відповідних технічних засобів чи пристроїв, друковані або рукописні матеріали, інші засоби, предмети, прилади, що не передбачені процедурою проведення моніторингу (крім дозволених виробів медичного призначення, про наявність яких учасник дослідження повинен до початку виконання письмової роботи (завдання) повідомити особі, яка проводить моніторинг);
- виносити за межі місця проведення моніторингу матеріали моніторингу (якщо процедурою моніторингу, визначеною в Програмі, передбачено збереження конфіденційності матеріалів моніторингу);
- персоналізувати роботу (крім випадків, коли процедурою моніторингу, визначеною в Програмі, передбачено персоніфікацію робіт учасників моніторингу).

VI. Результати моніторингу

1. Результати моніторингу зазначаються у звіті, який готують відповідальні особи суб'єкта моніторингу (відповідно до Програми). У звіті обов'язково вказуються індикатори та шкала(и), використана(і) для визначення результатів моніторингу, а також методика, застосована для їх обрахунків. Звіт може містити таблиці, діаграми, графіки та інші форми узагальнення інформації.

2. Результати моніторингу оголошуються з дотриманням таких правил:

- оприлюднюються лише загальні результати, конкретні дані повідомляються персонально;
- відзначаються публічно лише позитивні тенденції;
- не допускається порівняння діяльності різних людей, лише зіставляються окремі аспекти діяльності однієї людини в різних ситуаціях;
- обов'язково зазначається міра негативних зауважень;
- зосереджується увага на головному;
- завжди надаються рекомендації щодо усунення виявлених помилок.

3. Оприлюднення результатів моніторингу (інформування про них) відбувається в терміни відповідно до графіка.

4. Використання результатів моніторингових досліджень:

- засідання педагогічної ради;
- нарада при директорові;
- засідання методичної ради та методичних локацій закладу;
- атестація педагогічних працівників;
- загальношкільні батьківські збори;
- звіт керівника закладу;
- розміщення на сайті школи;
- один із засобів позитивної громадської думки про заклад;
- один із засобів аналізу роботи при складанні річного плану роботи та прогнозуванні розвитку закладу.

VII. Фінансування моніторингу

Фінансування внутрішнього моніторингу на рівні закладу здійснюється за рахунок коштів засновника, власних надходжень закладу та / або інших джерел, не заборонених законодавством.

Анкета батьків

1. Ваша дитина відвідує освітній заклад:

1) із радістю; 2) охоче; 3) неохоче.

Якщо неохоче, то з чим Ви це пов'язуєте?

- ☐ упереджене ставлення з боку вчителів;
☐ взаємини з іншими дітьми;
☐ втрата інтересу до занять;
☐ бракує часу на відвідування закладу;
☐ інше (вкажіть, що саме) _____

2. Чи задоволені Ви освітнім середовищем закладу освіти, який відвідує Ваша дитина?

1) Так; 2) частково; 3) ні

3. Чи задоволені Ви атмосферою класу, у якому навчається Ваша дитина?

1) так; 2) ні; 3) частково; 4) мені байдуже

4. Яким чином вчителі організовують процес дистанційного (змішаного) навчання?

Твердження	На кожному уроці	Приблизно на половині уроків	На деяких уроках	Ніколи
Використовують онлайн-сервіси (Google Classroom, Google Meet, Classtime тощо)				
Використовують онлайн-сервіси для створення вікторин, опитувань, онлайн-тестувань (Форми Google, Classtime, Padlet тощо)				
Використовують онлайн-сервіси для відеоконтенту (YouTube, Canva тощо)				

5. Наскільки часто впродовж цього семестру в закладі освіти з Вашою дитиною траплялося щось із зазначеного нижче? (Будь ласка, оберіть одну відповідь у кожному рядку)

Твердження	Жодного разу	Один раз чи двічі	Три-чотири рази	П'ять і більше разів
Моєї дитини не було в закладі освіти тиждень без поважної причини				
Моєї дитини не було в закладі освіти цілий день без поважної причини				
Моєї дитини не було на деяких заняттях без поважної причини				
Моя дитина запізнився/лася до закладу освіти				

6. Розмірковуючи про поточний навчальний рік, наскільки Ви погоджуєтеся або не погоджуєтеся з таким? (Будь ласка, оберіть одну відповідь у кожному рядку)

Твердження	Цілком погоджуюся	Погоджуюся	Не погоджуюся	Цілком не погоджуюся
Я підтримую зусилля своєї дитини й прагнення в навчанні				
Я підтримую свою дитину, коли в неї/у нього виникають труднощі в школі				
Я заохочую свою дитину бути впевненим/ою				

7. Чи часто дитина ділиться з Вами своїми враженнями про школу?

Твердження	Ніколи	Іноді	Досить часто
Позитивними враженнями			
Негативними враженнями			

8. Чи має потребу дитина у Вашій допомозі під час виконання домашніх завдань?

1) Досить часто; 2) іноді; 3) не потребує допомоги

9. Чи педагогічні працівники закладу освіти забезпечують зворотній зв'язок із Вами?

1) Так, завжди; 2) переважно так; 3) іноді; 4) ні, ніколи

10. У який спосіб Ви отримуєте інформацію про діяльність закладу освіти? (Ви можете обрати декілька варіантів відповідей)

- батьківські збори;
- інтерактивна платформа;
- інформаційний куточок у закладі;
- спільноти у соціальних мережах;
- важко отримати інформацію.

11. Як заклад освіти здійснює інформування щодо навчальних досягнень учнів для звітування в зазначені нижче способи? (Будь ласка, оберіть одну відповідь у кожному рядку)

Твердження	Зовсім ні	Лише трохи	Певною мірою	Повністю
Знеособлені дані про рівень навчальних досягнень учнів оприлюднюються (наприклад, на сайті закладу освіти)				
Дані про рівень навчальних досягнень учнів надаються безпосередньо батькам (наприклад, електронний журнал)				

12. Укажіть, чи брали Ви участь у наступних заходах, що проводилися закладом освіти?

Твердження	Так	Ні	Важко сказати
Обговорювали успіхи своїх дітей з учителем із власної ініціативи			
Обговорювали успіхи своїх дітей з учителем із ініціативи когось з учителів, які навчають дитину			
Брали участь у роботі органу управління закладу освіти (наприклад, батьківського комітету, ради закладу освіти)			
На волонтерських засадах брали участь у роботах, що потребували фізичної сили, чи в інших заходах закладу освіти (наприклад, ремонт будівлі закладу освіти, столярні роботи, допомога в саду чи на подвір'ї закладу освіти, допомога в підготовці вистави, участь у спортивних заходах, поїздках)			

Анкета учня

1. Якби була можливість обрати заклад освіти, Ви обрали б

1) лише свій; 2) будь-який інший, де кращі умови навчання; 3) важко сказати

2. Що в закладі освіти Вам найбільше подобається?

1) приміщення; 2) якість навчання; 3) колектив класу; 4) організація дозвілля; 5) інше _____

3. Що в закладі освіти Вам не подобається?

1) приміщення; 2) якість навчання; 3) колектив класу; 4) організація дозвілля; 5) інше _____

4. Чи задоволені Ви якістю освітнього процесу, зокрема рівнем викладання предметів вчителями?

1) так; 2) ні; 3) частково; 4) важко сказати

5. Наскільки Ви погоджуєтеся з поданими нижче твердженнями, згадуючи свій освітній заклад: (Будь ласка, оберіть одну відповідь у кожному рядку)

Твердження	Цілком погоджуюся	Погоджуюся	Не погоджуюся	Цілком не погоджуюся
Я почуваюся зайвим/ою в закладі освіти				
Я легко знаходжу друзів у школі				
Я почуваюся комфортно у школі				
Я подобаюсь іншим учням				
Я почуваюся самотнім/ньою у школі				

5. Наскільки Ви погоджуєтесь з поданими нижче твердженнями, згадуючи свій клас: (Будь ласка, оберіть одну відповідь у кожному рядку)

Твердження	Цілком погоджуюся	Погоджуюся	Не погоджуюся	Цілком не погоджуюся
Я почуваюся зайвим/ою у класі				
Я легко знаходжу друзів у класі				
Я почуваюся комфортно у класі				
Я подобаюсь іншим учням				
Я почуваюся самотнім/ньою у класі				

7. Наскільки відповідають дійсності подані нижче твердження про Ваші цілі в закладі освіти? (Будь ласка, оберіть одну відповідь у кожному рядку)

Твердження	Зовсім не відповідають дійсності щодо мене	Частково відповідають дійсності щодо мене	Цілком відповідають дійсності щодо мене
Моя мета – вивчити якнайбільше всього			
Моя мета – повністю опанувати матеріал, який викладають на заняттях			
Моя мета – зрозуміти зміст навчального матеріалу на заняттях настільки глибоко, наскільки це можливо			

8. Як часто вчитель на уроці використовує наступне: (Будь ласка, оберіть одну відповідь у кожному рядку)

Твердження	На кожному уроці	Приблизно на половині уроків	На деяких уроках	Ніколи
Перевірку домашнього завдання				
Самостійну роботу				
Роботу в малих групах				
Виконання тестових завдань				
Повторення вивченого				
Роботу з гаджетами (комп'ютер, ноутбук, планшет, проектор, мультимедійна дошка)				

9. Яким чином вчителі організовують процес дистанційного (змішаного) навчання?

Твердження	На кожному уроці	Приблизно на половині уроків	На деяких уроках	Ніколи
Використовують онлайн-сервіси (Google Classroom, Google Meet, Classtime тощо)				
Використовують онлайн-сервіси для створення вікторин, опитувань, онлайн-тестувань (Форми Google, Classtime, Padlet тощо)				
Використовують онлайн-сервіси для відеоконтенту (YouTube, Canva тощо)				

10. Наскільки часто впродовж цього семестру в закладі освіти траплялося щось із зазначеного нижче? (Будь ласка, оберіть одну відповідь у кожному рядку)

Твердження	Жодного разу	Один раз чи двічі	Три-чотири рази	П'ять і більше разів
Мене не було в закладі освіти тиждень без поважної причини				
Мене не було в закладі освіти цілий день без поважної причини				
Мене не було на деяких заняттях без поважної причини				
Я запізнився/лася до закладу освіти				

11. Розмірковуючи про поточний навчальний рік, наскільки Ви погоджуєтесь або не погоджуєтесь з таким? (Будь ласка, оберіть одну відповідь у кожному рядку)

Твердження	Цілком погоджуюся	Погоджуюся	Не погоджуюся	Цілком не погоджуюся
Мої батьки підтримують мої зусилля й прагнення в навчанні				
Мої батьки підтримують мене, коли в мене виникають труднощі в школі				
Мої батьки заохочують мене бути впевненим/ою				

12. Як заклад освіти здійснює інформування щодо навчальних досягнень учнів для звітування в зазначені нижче способи? (Будь ласка, оберіть одну відповідь у кожному рядку)

Знеособлені дані про рівень навчальних досягнень учнів оприлюднюються (наприклад, на сайті закладу)	
Дані про рівень навчальних досягнень учнів надаються безпосередньо батькам (наприклад, електронний журнал)	

Анкета вчителя

1. Будь ласка, оцініть наскільки Ви задоволені перерахованими аспектами своєї роботи: (Будь ласка, дайте лише одну відповідь на кожне запитання)

Твердження	Зовсім ні	Лише трохи	Певною мірою	Дуже
Науково-методичне забезпечення освітнього процесу				
Соціально-психологічний клімат у колективі				
Умовами підвищення кваліфікації учителів навчальних закладів, що існують в області				
Своїми професійними успіхами				
Визнання і схвалення Ваших успіхів збоку адміністрації закладу освіти				

2. Чи проводяться у закладі освіти зазначені нижче заходи із забезпечення й удосконалення якості освітніх послуг, і ким ці заходи ініціюються? (Будь ласка, оберіть одну відповідь у кожному рядку)

<i>Твердження</i>	<i>Так, обов'язково, наприклад, відповідно до нормативних документів місцевого або національного рівня</i>	<i>Так, за ініціативи навчального закладу</i>	<i>Ні</i>
Внутрішнє оцінювання/самооцінювання			
Зовнішнє оцінювання			
Опис вимог до навчальної програми та освітніх цілей			
Опис рівнів навчальних досягнень учнів			
Систематична фіксація даних, зокрема про відвідування навчальних занять учнем, а також про професійний розвиток учителів			
Отримання від учнів письмових відгуків (наприклад, про навчальні заняття, ресурси)			
Наставництво вчителів			

3. Як часто Ви зустрічаєтесь із своїми вчителями-колегами з метою обговорення проблем викладання предмету? (Будь ласка, оберіть одну відповідь)

1 раз в місяць	
1 раз в семестрі	
1 раз в рік	
Інше	

4. На скільки серйозними, на Вашу думку, є такі проблеми у закладі освіти? (Будь ласка, оберіть одну відповідь на кожне запитання)

Твердження	Зовсім ні	Лише трохи	Певною мірою	Дуже
Наявність великої кількості учнів у класі				
Незацікавленість учнів				
Неналежна кількість обладнання та навчально-методичного забезпечення для проведення уроків				
Вчителям не вистачає належного робочого місця поза навчальною аудиторією				

5. Охарактеризуйте особливості Вашого закладу освіти, вибравши один із запропонованих рівнів: (Будь ласка, оберіть одну відповідь у кожному рядку)

Твердження	Низький	Середній	Високий
Задоволення вчителів своєю роботою			
Успішність учителів у реалізації програми навчання			
Допомога батьків своїй дитині в підвищенні успішності			
Очікуваний учителями рівень успішності учнів			
Участь батьків у діяльності школи			
Бажання учнів добре навчатися			
Ставлення учнів до шкільної власності			

6. Чи здійснюєте Ви зворотній зв'язок із батьками учнів? (Будь ласка, оберіть одну відповідь у рядку)

Так, завжди	
Переважно так	
Іноді	
Ні, ніколи	

7. Чи використовуються у закладі освіти дані про навчальні досягнення учнів для звітування в зазначені нижче способи? (Будь ласка, оберіть одну відповідь у кожному рядку)

Твердження	Зовсім ні	Лише трохи	Певною мірою	Дуже
Знеособлені дані про рівень навчальних досягнень учнів оприлюднюються (наприклад, на сайті закладу)				
Дані про рівень навчальних досягнень учнів регулярно збираються адміністрацією навчального закладу				
Дані про рівень навчальних досягнень учнів надаються безпосередньо батькам				

8. Укажіть, чи брали батьки учнів участь у наступних заходах, що проводились закладом освіти? (Будь ласка, оберіть одну відповідь)

Твердження	Так	Ні	Важко сказати
Обговорювали успіхи учнів з батьками із власної ініціативи			
Обговорювали успіхи учнів з учителем із ініціативи когось з учителів, які навчають дитину			
Брали участь батьки учнів у роботі органу управління закладу освіти (наприклад, батьківського комітету, ради закладу освіти)			
На волонтерських засадах чи брали участь батьки учнів у роботах, що потребували фізичної сили, чи в інших заходах закладу освіти (наприклад, ремонт будівлі закладу освіти, столярні роботи, допомога в саду чи на подвір'ї закладу освіти, допомога в підготовці вистави, участь у спортивних заходах, поїздках)			

9. Розмірковуючи про поточний навчальний рік, наскільки Ви погоджуєтеся або не погоджуєтеся з таким? (Будь ласка, оберіть одну відповідь у кожному рядку)

Твердження	Цілком погоджуюся	Погоджуюся	Не погоджуюся	Цілком не погоджуюся
Батьки учнів підтримують їхні зусилля й прагнення в навчанні				
Батьки учнів підтримують їх, коли в них виникають труднощі в закладі освіти				
Батьки учнів заохочують їх бути впевненими				

10. Як часто Ви практикуєте на уроках: *(Будь ласка, оберіть одну відповідь у кожному рядку)*

Твердження	На кожному уроці	Приблизно на половині уроків	На деяких уроках	Ніколи
Перевірку домашнього завдання				
Самостійну роботу учнів				
Роботу в малих групах				
Виконання тестових завдань				
Повторення вивченого				
Робота з гаджетами (комп'ютер, ноутбук, планшет, проектор, мультимедійна дошка)				

11. Яким чином вчителі організовують процес дистанційного (змішаного) навчання? *(Будь ласка, оберіть одну відповідь у кожному рядку)*

Твердження	На кожному уроці	Приблизно на половині уроків	На деяких уроках	Ніколи
Використовують онлайн-сервіси (Google Classroom, Google Meet, Classtime тощо)				
Використовують онлайн-сервіси для створення вікторин, опитувань, онлайн-тестувань (Форми Google, Classtime, Padlet тощо)				
Використовують онлайн-сервіси для відеоконтенту (You Tube, Canva тощо)				

Анкета керівника / заступника керівника

1. Чи заважають зазначені нижче чинники Вашому закладу освіти реалізовувати свій потенціал щодо здійснення освітнього процесу? *(Будь ласка, оберіть одну відповідь у кожному рядку)*

Твердження	Зовсім ні	Лише трохи	Певною мірою	Дуже
Брак педагогічних кадрів				
Неналежна або низька кваліфікація педагогічних кадрів				
Брак допоміжного персоналу				
Неналежна або низька кваліфікація допоміжного персоналу				
Брак засобів навчального призначення (наприклад, підручників, комп'ютерного обладнання, матеріалів для бібліотек чи лабораторій)				
Неналежна або низька якість засобів навчального призначення (наприклад, підручників, комп'ютерного обладнання, матеріалів для бібліотек чи лабораторій)				

Брак інфраструктури (наприклад, навчальних корпусів, майданчиків, систем опалення/охолодження, освітлення, аудіопідтримки)				
Неналежна або низька якість інфраструктури (наприклад, навчальних корпусів, майданчиків, систем опалення/охолодження, освітлення, аудіопідтримки)				

2. Будь ласка, оцініть наскільки Ви задоволені перерахованими аспектами своєї роботи: *(Будь ласка, дайте лише одну відповідь на кожне запитання)*

Твердження	Зовсім ні	Лише трохи	Певною мірою	Дуже
Науково-методичне забезпечення освітнього процесу				
Соціально-психологічний клімат у колективі				
Рівень фізичних та нервових навантажень на робочому місці				
Умовами підвищення кваліфікації керівників шкіл, що існують в області				
Своїми професійними успіхами				
Визнання і схвалення Ваших успіхів з боку керівництва органів управління освітою громади				

3. Чи проводяться у закладі освіти зазначені нижче заходи із забезпечення й удосконалення якості освітніх послуг, і ким ці заходи ініціюються? *(Будь ласка, оберіть одну відповідь у кожному рядку)*

Твердження	Так, обов'язково, наприклад, відповідно до нормативних документів місцевого або національного рівня	Так, за ініціативи навчального закладу	Ні
Внутрішнє оцінювання/самооцінювання			
Зовнішнє оцінювання			
Опис вимог до освітньої програми та освітніх цілей			
Опис рівнів навчальних досягнень учнів			
Систематична фіксація даних, зокрема про відвідування навчальних занять учителем та учнем, а також про професійний розвиток			
Систематична фіксація результатів тестування учнів і частки учнів, які успішно закінчили заклад освіти			
Отримання від учнів письмових відгуків (наприклад, про навчальні заняття, учителів, ресурси)			
Наставництво вчителів			

Регулярні консультації з питань удосконалення роботи закладу освіти з одним або кількома зовнішніми фахівцями щонайменше раз на шість місяців			
---	--	--	--

4. На скільки серйозними є такі проблеми у Вашому закладі освіти?
(Будь ласка, оберіть одну відповідь на кожне запитання)

Твердження	Зовсім ні	Лише трохи	Певною мірою	Дуже
Заклад освіти потребує капітального ремонту				
Шкільні класи переповнені				
Вчителям не вистачає належного робочого місця поза навчальною аудиторією				
Неналежна кількість обладнання та навчально-методичного забезпечення для проведення уроків				

5. Який приблизно відсоток свого часу як керівника закладу освіти Ви витрачаєте на ...? (Будь ласка, запишіть відсоток. Загальний відсоток повинен дорівнювати 100%)

Адміністративну роботу	
Визначення основних напрямів освітнього процесу навчального закладу	
Контроль за роботою вчителів та обслуговуючого персоналу закладу освіти	
Проведення уроків	
Налагодження зв'язків із громадськістю та пошук додаткових ресурсів для матеріального забезпечення закладу освіти	
Інше	

6. Охарактеризуйте особливості Вашої школи, вибравши один із запропонованих рівнів: (Будь ласка, оберіть одну відповідь у кожному рядку)

Твердження	Низький	Середній	Високий
Успішність учнів у реалізації програми навчання			
Участь батьків у діяльності школи			
Бажання учнів добре навчатися			
Ставлення учнів до шкільної власності			

7. Як заклад освіти здійснює інформування щодо навчальних досягнень учнів для звітування в зазначені нижче способи? (Будь ласка, оберіть одну відповідь)

Твердження	Цілком погоджуюся	Погоджуюся	Не погоджуюся	Цілком не погоджуюся
Знеособлені дані про рівень навчальних досягнень учнів оприлюднюються (наприклад, на сайті закладу)				
Дані про рівень навчальних досягнень учнів надаються безпосередньо батькам				

8. Скільки батьків учнів (укажіть відсоток) за останній навчальний рік узяли участь у вказаних нижче заходах, пов'язаних із закладом освіти? (Будь ласка, укажіть відсоток у кожному рядку. Якщо у певному заході батьки участі не брали, поставте «0» (нуль). Поставте «100» (сто), якщо всі батьки брали участь у якомусь із заходів)

Обговорювали успіхи своїх дітей з учителем із власної ініціативи	_____ %
Обговорювали успіхи своїх дітей з учителем з ініціативи когось з учителів, які навчають цих дітей	_____ %
Брали участь у роботі органу управління закладу освіти (наприклад, батьківського комітету, ради закладу освіти)	_____ %
На волонтерських засадах брали участь у роботах, що потребували фізичної сили, чи в інших заходах закладу освіти (наприклад, ремонт будівлі закладу освіти, столярні роботи, допомога в саду чи на подвір'ї закладу освіти, допомога в підготовці вистави, участь у спортивних заходах, поїздках)	_____ %

9. Яким чином вчителі організовують процес дистанційного (змішаного) навчання? (Будь ласка, оберіть одну відповідь у кожному рядку)

Твердження	На кожному уроці	Приблизно на половині уроків	На деяких уроках	Ніколи
Використовують онлайн-сервіси (Google Classroom, Google Meet, Classtime тощо)				
Використовують онлайн-сервіси для створення вікторин, опитувань, онлайн-тестувань (Форми Google, Classtime, Padlet тощо)				
Використовують онлайн-сервіси для відеоконтенту (You Tube, Canva тощо)				

10. Розмірковуючи про поточний навчальний рік, наскільки Ви погоджуєтеся або не погоджуєтеся з таким? (Будь ласка, оберіть одну відповідь у кожному рядку)

Твердження	Цілком погоджуюся	Погоджуюся	Не погоджуюся	Цілком не погоджуюся
Батьки учнів підтримують їхні зусилля й прагнення в навчанні				
Батьки учнів підтримують їх, коли в них виникають труднощі в закладі освіти				
Батьки учнів заохочують їх бути впевненими				

Післямова

Посібник підготовлений зусиллями наполегливих науково-педагогічних та педагогічних працівників, яким не байдужі питання якості освіти Рівненщини та України.

Колектив авторів висловлює щирю вдячність за співпрацю та надану допомогу як науково-теоретичну, так і практико орієнтовану під час підготовки матеріалів

- **Надії МЕЛЬНИК**, кандидатці педагогічних наук, доцентці кафедри педагогіки та освітніх інновацій РОІППО, **за ідею та пропозицію** щодо підготовки матеріалів із питань формування внутрішньої системи моніторингу якості освіти в закладі ЗСО для управлінців у галузі освіти, науково-педагогічних та педагогічних працівників, рекомендації щодо укладання,

- **Аллі ЧЕРНІЙ**, кандидатці політичних наук, доцентці, професорці кафедри педагогіки та освітніх інновацій, директорці РОІППО, **за підтримку ідеї, натхнення, атмосферне сприяння** в роботі та **розвиток** ідей щодо якості освіти,

- **Оксані ЛЮТКО**, кандидатці філософських наук, доцентці, доцентці кафедри педагогіки та освітніх інновацій, заступниці директора з науково-методичної роботи Рівненського ОІППО, **за підтримку науково-практичного спрямування матеріалів та просування активних дієвих ідей** з питань якості освіти,

- **Тетяні ВАКУЛЕНКО**, доцентці, кандидатці педагогічних наук, директорці Українського центру оцінювання якості освіти, **за наукове консультування** щодо практичного застосування стандартизованих тестів в закладах ЗСО педагогічними працівниками з метою розвитку якості освіти;

- **Тетяні ГАВЛІТІНІЙ**, кандидатці педагогічних наук, доцентці, завідувачці кафедри педагогіки та освітніх інновацій РОІППО, **за підтримку та розвиток** наукових ідей щодо факторно-критеріального моделювання в освіті,

- **членам Вченої ради РОІППО** **за підтримку** матеріалів посібника, важливого для освітян у процесі формування якісної освіти,

- **Ігорю ОПОЛЬСЬКОМУ**, завідувачу кабінету ЗНО та моніторингу якості освіти РОІППО, старшому викладачу кафедри педагогіки та освітніх інновацій, **за окреслення суті процесів освітніх вимірювань**, важливості їх впливу на формування якості освіти в закладах ЗСО та практичну підготовку матеріалів посібника,

- **Ірині ПАНЧУК, Олені ХОЛОД, Іванні ШИШКО**, методистам кабінету ЗНО та моніторингу якості освіти Рівненського ОІППО, **за незгасний**

опимізм, наполегливість, науковість, відповідальність, підтримку та терпіння в підготовці матеріалів посібника.

Теоретичну та практичну підготовку матеріалів посібника забезпечували працівники кабінету ЗНО та моніторингу якості освіти:

- Ігор ОПОЛЬСЬКИЙ: «Звернення до освітян», «Вступне слово про освіту», «Нормативно-правове забезпечення процедур моніторингу якості освіти», підрозділ «Специфіка тесту для проведення освітніх вимірювань та / або діагностувань», «Факторно-критеріальне моделювання в процедурах моніторингу якості освіти», «Висновки щодо організації процедур внутрішнього моніторингу якості освіти», «Список рекомендованої літератури», «Післямова» та загальне редагування;

- Олена ХОЛОД: «Зміст, структура та види тестових завдань»;

- Ірина ПАНЧУК, Іванна ШИШКО: «Анкетування: особливості підготовки та проведення моніторингових досліджень», «Додатки» (укладання анкет респондентів).

